

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex A.

S. O. U.

0

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935:67
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LAG OM TVÅNGSUPPFOSTRAN

M. M.

AVGIVET AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1935

1. Betänkande med förslag angående åtgärder för spannmålsodlingens stödande. Marcus, 134 s. **Jo.**
2. Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. Beckman, 86*, 265 s. **S.**
3. Kortfattad framställning av organisationsakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. Beckman, 23 s. **S.**
4. Promemoria angående tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. Marcus, 70 s. **Ju.**
5. Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Norstedt, 79 s. **Ju.**
6. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. Norstedt, x, 333, 32* s. **S.**
7. Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Broar. Hæggström, 130 s. **K.**
8. Betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet. Idun, 406 s. **Ju.**
9. Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. Peréus, 163 s. **Jo.**
10. Utredning och förslag angående rundradion i Sverige. Norstedt, 202 s. 13 kartor. **K.**
11. Betänkande med utredning och förslag angående inrättande av en statsvetenskaplig examen. Marcus, 80 s. **E.**
12. Betänkande med förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Hæggström, 227 s. **K.**
13. Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus, (4), 131, 68 s. **Ju.**
14. Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. Norstedt, vj, 211 s. **Ju.**
15. Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. Marcus, 192 s. **Ju.**
16. Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. Hæggström, 106 s. **Fl.**
17. Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. Beckman, 16 s. **S.**
18. Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. Idun, 220 s. **S.**
19. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående förebyggande mödra- och barnavård. Hæggström, 100 s. **S.**
20. Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. Beckman, (2), 24 s. **H.**
21. Utredning angående införande av ett dagordningsinstitut m. m. Av H. Tingsten. Norstedt, 98 s. **Ju.**
22. Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. Hæggström, 59 s. **E.**
23. Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. Idun, 202 s. **K.**
24. Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker m. m. Marcus, 193 s. **Fl.**
25. Förslag till nya avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. Marcus, 42 s. **Fl.**
26. Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. Av R. Sernander. Uppsala, Almqvist & Wiksell, 200 s. **E.**
27. Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av upphandlingsförordningen. Marcus, 55 s. **Fl.**
28. Utredning med förslag om egnamekonsulenter hos hushållningssällskapen. Lindström, 88 s. **Jo.**
29. Betänkande angående hushållningsverksamhetens organisation. Marcus, 75 s. **Jo.**
30. Berättelse över statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1934. Marcus, 62 s. **Jo.**
31. Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. Hæggström, 151 s. **E.**
32. Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. Marcus, 132 s. **Jo.**
33. Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående statsunderstödd dispensärverksamhet. Marcus, 54 s. **S.**
34. Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. Marcus, 92 s. **Jo.**
35. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Första delen. Skyddshemmens organisation m. m. Norstedt, 93 s. **S.**
36. Betänkande angående råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. Idun, 276 s. **S.**
37. 1934 års nämnd för städning utredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnande av städnings- och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräkandet av ersättning för nämnda arbete. Marcus, 39 s. **Fl.**
38. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. Beckman, vij, 301 s. **Fö.**
39. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 2. Arméorganisationen. Beckman, vij, 651 s. **Fö.**
40. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 3. Marinorganisationen. Beckman, iv, 203 s. **Fö.**
41. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 4. Flygvapnets organisation. Beckman, iv, 229 s. **Fö.**
42. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. Beckman, iv, 262 s. **Fö.**
43. Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 6. Särskilda yttranden. Beckman, (3), 426 s. **Fö.**
44. Betänkande med utredning och förslag angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. Marcus, 405 s. **E.**
45. Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter. Marcus, 162 s. 1 karta. **E.**
46. Betänkande angående folktandvård. Idun, 195 s. **S.**
47. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. Marcus, 113 s. **Jo.**
48. Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. Idun, 140 s. **S.**
49. Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdstidagen samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadslänkade samhällen m. m. jämte därtill hörande utredningar. Beckman, 109*, 132 s. **S.**
50. Promemoria angående avveckling av bestående fideikommiss. Marcus, iv, 60 s. **Ju.**
51. Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. Av H. Butler. Beckman, 46 s. **S.**
52. Betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Lund, Ohlsson, xij, 415 s. **E.**
53. Betänkande angående behörighet att utföra elektriskt installationsarbete m. m. Hæggström, 188 s. **H.**
54. Bostadsproduktionsakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. Beckman, 218 s. **S.**
55. Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringens befrämjande. Marcus, 88 s. **Jo.**
56. Promemoria angående ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. Marcus, 86 s. **Ju.**
57. Promemoria angående omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. Norstedt, 65 s. **Ju.**
58. Betänkande och förslag angående obligatorisk sjuårig folkskola. Hæggström, 134 s. **E.**
59. Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. Idun, 168 s. **S.**
60. Promemoria angående avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. Marcus, 69 s. **Ju.**
61. Betänkande angående import- och partihandelsmonopol å brännolja. Marcus, 62 s. **Fl.**
62. Utredning med förslag rörande dyrtorsgraderade folkpensioner. Norstedt, 61 s. 1 karta. **S.**
63. De svenska enhetsprisföretagen. Marcus, 201 s. **H.**
64. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Senare delen. Fostningsåtgärder utöver den egentliga skyddshemsvården m. m. Norstedt, 73 s. **S.**
65. Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 1. Förslag. Marcus, iv, 134 s. **S.**
66. Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 2. Specialutredningar. Marcus, iv, 593 s. **S.**
67. Betänkande med förslag till lag om tvångspostföräran m. m. Norstedt, 58 s. **Ju.**

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklelesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1935:67

JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LAG OM TVÅNGSUPPFÖSTRAN

M. M.

AVGIVET AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1935

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

354372

STATENS OMBUDSMAN I RIKSDAGENS FÖRSTA KAMMAREN

REDAKTÖREN

OG FÖRLAGSBEHÅLLAREN

LÄS OCH TÄNK PÅ

M. M.

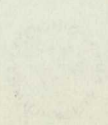
ÅR 1907

FRÅN RIKSDAGENS FÖRSTA KAMMAREN

STOCKHOLM 1907

KUNGL. HÖFTRYCKERIET, S. A. NORDSTRÖM & SÖNER

NO. 1

1. Jämlikt nådigt bemyndigande den 20 april 1934 har Herr Statsrådet tillkallat professor Olof Kinberg och direktören Hardy Göransson att såsom sakkunniga inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning angående reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fångvårdens områden. Därefter har Herr Statsrådet jämlikt nådigt bemyndiganden den

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

2. Jämlikt nådigt bemyndigande den 20 april 1934 har Herr Statsrådet tillkallat professor Olof Kinberg och direktören Hardy Göransson att såsom sakkunniga inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning angående reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fångvårdens områden. Därefter har Herr Statsrådet jämlikt nådigt bemyndiganden den

3. Jämlikt nådigt bemyndigande den 20 april 1934 har Herr Statsrådet tillkallat professor Olof Kinberg och direktören Hardy Göransson att såsom sakkunniga inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning angående reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fångvårdens områden. Därefter har Herr Statsrådet jämlikt nådigt bemyndiganden den

Jämlikt nådigt bemyndigande den 20 april 1934 har Herr Statsrådet tillkallat professor Olof Kinberg och direktören Hardy Göransson att såsom sakkunniga inom justitiedepartementet biträda med verkställande av utredning angående reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fångvårdens områden. Därefter har Herr Statsrådet jämlikt nådigt bemyndiganden den

15 juni och den 18 juli 1935 tillkallat *dels* professorn Folke Wetter att såsom sakkunnig inom departementet biträda vid behandlingen av de lagstiftningsfrågor som fölle under nämnda utredning, *dels ock* ledamoten av riksdagens andra kammare folkskolläraren Josef Weijne att jämte ovannämnda fångvårdssakkunniga ävensom hovrättsassessorn Ivar Strahl, vilken enligt särskilt förordnande biträder i departementet med de utredningsuppdrag som till honom överlämnas, verkställa utredning angående revision av gällande lagstiftning om tvångsuppfostran samt angående övriga med ungdomsbrottsligheten sammanhängande frågor; varjämte Wetter anmodats att såsom ordförande leda sistnämnda utredningsarbete. Såsom sekreterare vid denna utredning har tjänstgjort extra hovrättsfiskalen Axel Lindskog.

Till de sakkunniga har för övervägande i samband med fullgörandet av deras uppdrag överlämnats en den 13 september 1935 dagtecknad skrivelse från föreningen Sveriges stadsfiskaler till riksdagens justitieombudsman angående tagande i förvar av den som ådömts tvångsuppfostran.

Sedan utredningen om revision av lagstiftningen om tvångsuppfostran nu slutförts, få undertecknade härmed vördsamt överlämna betänkande med förslag till lag om tvångsuppfostran m. m.

Stockholm den 10 december 1935.

FOLKE WETTER.

HARDY GÖRANSSON.

IVAR STRAHL.

OLOF KINBERG.

JOSEF WEIJNE.

Axel Lindskog.

FÖRFATTNINGSGRANSUTKAST.

Utkast

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 3 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

I vissa fall må i stället för straff användas tvångsuppfostran. Därom stadgas i särskild lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

Lag

om tvångsuppfostran.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har någon efter det han fyllt femton år begått brott och kan enligt lag å brottet eller, där flera brott föröfvats, å något av dem följa fängelse eller straffarbete, må domstolen, om den brottslige vid domens meddelande ej fyllt aderton år och icke är av sinnesbeskaffenhet som i 5 kap. 6 § strafflagen sägs, i stället för att döma till straff förordna att han skall undergå tvångsuppfostran.

Sådant förordnande meddelas, där brottets beskaffenhet samt den brottsliges personliga utveckling, vandel och levnadsomständigheter i övrigt giva skäligen anledning antaga, att han är i behov av och mottaglig för sådan fostran och utbildning som avses med tvångsuppfostran, samt med hänsyn till sålunda

och eljest föreliggande förhållanden tvångsuppfostran finnes lämpligare än straff.

2 §.

Har den, som genom villkorlig dom fått anstånd med fängelse eller straffarbete, efter domens meddelande men före prövotidens slut begått nytt brott, må domstolen, om han vid den nya domens meddelande ej fyllt aderton år, i stället för att döma till straff förordna att han skall undergå tvångsuppfostran, ändå att å det nya brottet enligt lag ej kan följa fängelse eller straffarbete.

3 §.

Har den, som genom villkorlig dom fått anstånd med fängelse eller straffarbete, utan att göra sig skyldig till nytt brott förverkat anståndet, må domstolen, om han vid den nya domens meddelande ej fyllt aderton år, förordna att han skall undergå tvångsuppfostran i stället för det villkorligt ådömda straffet.

4 §.

Ej må domstol meddela förordnande om tvångsuppfostran för någon, med mindre den som har vårdnaden om honom, där så kunnat ske, blivit hörd i målet.

5 §.

Till tvångsuppfostran dömd skall intagas i allmän uppfostringsanstalt och kvarstå såsom elev vid anstalten till dess han på sätt i 12 § sägs utskrives därifrån.

Förordnandet skall verkställas utan hinder därav att det ej äger laga kraft. I avbidan på verkställigheten må den dömda av polismyndighet på lämpligt sätt tagas i förvar.

6 §.

Allmän uppfostringsanstalt enligt denna lag är anstalt eller avdelning därav, vilken inrättats av staten för detta ändamål eller av Konungen erkänts såsom allmän uppfostringsanstalt. Sådant erkännande kan återkallas.

Elever av olika kön må ej uppfostras i samma anstalt.

7 §.

Allmän uppfostringsanstalt skall stå under ledning av styrelse och förståndare. För anstalten skall finnas en av Konungen fastställd stadga. Anstalten skall stå under uppsikt som av Konungen bestämmes.

8 §.

Elev skall erhålla den särskilda handledning och tillsyn som erfordras för hans fostran till laglydnad och skötsamhet. Han skall åtnjuta erforderlig undervisning och utbildas i jordbruk, hantverk, industriellt yrke eller annat

arbete som med hänsyn till anlag och förmåga finnes för hans framtida utkomst lämpligt.

Elev må för kortare tid beviljas permission.

9 §.

Där sådant prövas för elev gagneligt, bör styrelsen, så snart lämpligen ske kan, överlämna honom till fostran och utbildning utom anstalten.

10 §.

Bryter elev mot anbefalld ordning, må han underkastas disciplinär åtgärd enligt därom utfärdade föreskrifter.

Där elev på grund av sitt uppförande icke lämpligen kan fostras tillsammans med andra elever, skall han hållas i särskild avdelning eller på annat sätt från dem avskiljas.

11 §.

Företer elev sjuklig rubbning i själsverksamheten, skall han såvitt möjligt överföras till sinnessjukhus eller annan vårdanstalt.

Blir elev eljest sjuk, skall tillses att han erhåller lämplig vård och, om så erfordras, överföres till sjukvårdsinrättning. Kvinnlig elev som befinnes vara havande må överlämnas till vård utom anstalten.

12 §.

När sannolikhet vunnits för att elev skall utan fortsatt tvångsuppfostran förhålla sig väl, skall han av styrelsen från anstalten utskrivas på prov (villkorlig utskrivning).

När efter utskrivning på prov eller eljest syftet med tvångsuppfostran kan antagas vara uppnått och senast då den dömde fyllt tjuguetå år, skall han av styrelsen slutligt utskrivas. Sådan utskrivning skall ock äga rum, där av anledning som i 11 § första stycket sägs elev omhändertages å sinnessjukhus eller annan vårdanstalt och finnes icke vara mottaglig för fortsatt tvångsuppfostran.

Utskrivning på prov må ej ske förrän ett år, och slutlig utskrivning ej förrän två år förflutit från det elev intagits i anstalten, med mindre särskilda skäl därtill äro.

13 §.

Den som är utskriven på prov skall stå under tillsyn och vara underkastad av styrelsen meddelade eller eljest för honom gällande föreskrifter. Bryter han mot sådan föreskrift eller framgår annorledes av hans uppförande att syftet med tvångsuppfostran uppenbarligen icke nåtts, äger styrelsen eller enligt dess uppdrag föreståndaren besluta om hans återtagande.

14 §.

På begäran av styrelsen eller föreståndaren skall prästerskap och kommunal myndighet biträda vid tillsyn över elev eller på prov utskrivnen samt polismyndighet lämna handräckning för hämtande av den som avvikit eller som skall återtagas.

15 §.

Misstänkes den som ådömts tvångsuppfostran att hava före domen begått brott, för vilket han icke undergått rannsaking, eller misstänkes han att hava begått brott efter domen men före slutlig utskrivning, må, ändå att brottet hör under allmänt åtal eller det av målsäganden angivits till åtal, allmän åklagare ej därå tala utan att länsstyrelsen i den ort där brottet är begånget efter styrelsens hörande därtill giver lov.

16 §.

Ådömes någon tvångsuppfostran, sedan han blivit till straff dömd men innan han det till fullo undergått, skall domstolen tillika förordna, att tvångsuppfostran skall träda i stället för straffet eller vad därav återstår. Vad sålunda stadgats gäller jämväl där genom villkorlig dom beviljats anstånd med straffet.

17 §.

Varder den som dömts till tvångsuppfostran övertygad att hava innan han utskrivits förövat annat brott, skall domstolen förordna att den ådömda tvångsuppfostran skall träda i stället för straffet för detta brott. Är detta brott av grov beskaffenhet eller begånget efter intagandet i anstalten, må dock domstolen efter styrelsens hörande förklara förordnandet om tvångsuppfostran förfallet och med tillämpning av de för sammanträffande av brott givna reglerna utmäta straff för brotten.

18 §.

Begår den som utskrivits på prov brott och varder han därom övertygad innan han slutligt utskrivits, må domstolen efter styrelsens hörande förordna att den ådömda tvångsuppfostran skall träda i stället för straff jämväl för det nya brottet samt att den brottslige skall ånyo intagas för att undergå fortsatt tvångsuppfostran.

19 §.

Förekomma till verkställighet på en gång förordnande om tvångsuppfostran och beslut varigenom samma person blivit dömd till straff för brott som förövats före intagandet i anstalten, skall tvångsuppfostran träda i stället för straffet. Beslut rörande verkställighet av straffet må förty ej meddelas förrän frågan om tvångsuppfostran slutligen avgjorts.

20 §.

Ädömd tvångsuppfostran vare förfallen, där domen ej börjat verkställas innan den dömd fyllt nitton år.

Allmän åklagare har i ty fall att vid den domstol som först dömt i målet föra talan mot den dömd om hans fällande till straff. Har sådan talan ej anhängiggjorts innan den brottslige fyllt tjuguettt år, vare straffet förfallet.

21 §.

Vad enligt lag eller författning finnes stadgat angående särskild verkan därav att någon dömes till fängelse skall, där ej annat följer av innehållet i denna lag, äga motsvarande tillämpning där någon dömes till tvångsuppfostran.

22 §.

Vad i denna lag finnes stadgat därom att tvångsuppfostran må användas i stället för straff eller träda i stället för straff gäller icke förlust av ämbete ej heller påföljd som avses i 2 kap. 15 eller 20 § strafflagen eller liknande påföljd som finnes stadgad i annan lag eller författning.

Där tvångsuppfostran träder i stället för straff som är förenat med påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, vare den påföljd förfallen.

23 §.

Konungen äger meddela erforderliga bestämmelser angående tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937. Genom lagen upphäves lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

U t k a s t

till

L a g

**angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1)
om straffregister.**

Härigenom förordnas, att 1 och 5 §§ lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skola, 1 § till dess lagen den 16 februari 1934 (nr 17) om ändring i vissa delar av förstnämnda lag träder i kraft, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Hos fängvårdsstyrelsen — — — i riket

1. blivit dömda — — — böter, eller
2. förklarats ovärdiga — — — rätta, eller
3. erhållit villkorlig straffdom, eller
4. *blivit dömda till tvångsuppfostran eller erhållit förordnande att ådömd tvångsuppfostran skall träda i stället för straff eller ock* blivit för brott ställ-
da under framtiden, eller
5. förklarats vara — — — fällas, eller
6. blivit dömda till tvångsarbete.

5 §.

Då någon — — — i registret.

Fängvårdsstyrelsen skall — — — strafftidens längd.

Befälhavare, som — — — därstädes avlidit.

*Då någon, som enligt domstols förordnande intagits i allmän uppfostrings-
anstalt, på prov eller slutligt utskrivs därifrån eller då elev som på prov ut-
skrivits återtages till anstalten eller då till tvångsuppfostran dömd avlider
innan han slutligt utskrivits, så ock då någon, som intagits i tvångsarbets-
anstalt, frigivits därifrån eller där avlider, skall anstaltens föreståndare lämna
uppgift därom till registret.*

Där någon — — — till registret.

Har någon — — — eller uppgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

U t k a s t

till

L a g

**angående ändrad lydelse av vissa stadganden i lagen den 16 februari
1934 (nr 17) om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om
straffregister.**

Härigenom förordnas, att 1 och 7 §§ lagen den 16 februari 1934 om ändring
i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skola erhålla änd-
rad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

- Hos fängvårdsstyrelsen — — — i riket
1. blivit dömda — — — böter, eller
 2. förklarats ovärdiga — — — rätta, eller
 3. erhållit villkorlig straffdom, eller
 4. *blivit dömda till tvångsuppfostran eller erhållit förordnande att ådömd tvångsuppfostran skall träda i stället för straff, eller*
 5. förklarats vara övertygade om någon med straff belagd gärning, men i anseende till sinnessjukdom ej kunna till ansvar fällas, eller
 6. blivit dömda till tvångsarbete.

7 §.

Straffuppgift skall avskiljas ur registret, därest den person uppgiften avser, enligt vunen upplysning, genom högre rätts laga kraftägande dom blivit befriad från ansvar, utan att sådant fall är för handen, som i 1 § 5 punkten sägs, eller från tvångsarbete, eller ock genom dylik dom, som ej är villkorlig, ansedd skyldig allenast till annat ansvar, än i 1 eller 2 punkten av samma § avses;

då han avlidit, medan han var intagen i allmän straffanstalt, eller ock genom uppgift, varom förmäles i 5 § tredje, fjärde eller femte stycket, eller anorledes vunnits tillförlitlig upplysning att han avlidit; samt

då nittio år förflutit från hans uppgivna födelseår.

Utkast

till

L a g

om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 206) innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga.

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 6 juni 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga skall upphöra att gälla samt att 1 och 2 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Har, enligt vad särskilt stadgas, till domstols ordförande inkommit anmälan därom, att någon, som ej fyllt aderton år, blivit häktad för *brott*, skall ordföranden skyndsamt för vinnande av utredning rörande den häktades personliga förhållanden samt angående de åtgärder, som med hänsyn därtill må anses lämpligast för hans rättande, förordna om särskild förundersökning, där ej anledning är att antaga, att sådan utredning kommer att därförutan vara för domstolen tillgänglig.

Prövas eljest — — — av domstolen.

Finnes tvångsuppfostran kunna ifrågakomma, skall, ändå att den tilltalade ej är häktad, särskild förundersökning beslutas. Därjämte skall föreskrivas att intyg av läkare skall anskaffas rörande den tilltalades sinnesbeskaffenhet, såframt ej utlåtande enligt sinnessjuklagen inhämtas.

2 §.

Vid beslut om särskild förundersökning skall lämplig och villig person (förundersökare) förordnas att utföra densamma.

Då föreskrift meddelats att intyg skall anskaffas rörande den tilltalades sinnesbeskaffenhet, skall förundersökaren anmoda läkare, om möjligt en psykiater, att avgiva sådant intyg. Är den tilltalade häktad, skall intyget avgivas av fängelseläkaren.

Läkarintyget skall avfattas enligt av Konungen meddelade anvisningar. Tilltalad som icke förvaras i häkte är pliktig att för läkarundersökningen inställa sig å tid och ort som av läkaren bestämmes. Undandrager sig den tilltalade att fullgöra vad sålunda åligger honom, må domstolen eller dess ordförande efter anmälan av förundersökaren förordna om handräckning för hans inställande.

I fråga om förundersökares åligganden samt om ersättning åt honom och åt läkaren skall vad i lagen angående villkorlig straffdom stadgas om förundersökare äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

Lag

om upphävande av 3 § lagen den 22 april 1927 (nr 107) om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

Lag

om ändring i vissa delar av barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361).

Härigenom förordnas, att 44 § 4 mom. och 48 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

44 §.

4 mom. *Har någon, som blivit omhändertagen jämlikt denna lag, intagits i allmän uppfostringsanstalt eller överlämnats dit från skyddshem, äga bestämmelserna i 5 och 8—14 §§ i lagen om tvångsuppfostran motsvarande tillämpning. I fråga om slutlig utskrivning av person, som omhändertagits jämlikt 22 § d), gäller dock vad i 46 § 1 mom. första stycket och 2 mom. andra stycket är stadgat; beslut om utskrivningen meddelas av anstaltens styrelse.*

48 §.

Barnavårdsnämnds beslut angående omhändertagande förfaller, då verkställighet skall ske av domstols beslut, varigenom

a) förordnande meddelats om att den omhändertagne skall undergå tvångsuppfostran,

b) den omhändertagne dömts till fängelse eller straffarbete utan tillämpning av lagen angående villkorlig straffdom, eller

c) anstånd med den omhändertagne villkorligt ådömt fängelsestraff eller straffarbete förklarats förverkat.

Vad sålunda — — — från skyddshem.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

Lag

angående ändrad lydelse av 31 § lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas.

Härigenom förordnas, att 31 § lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

31 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlänningar, nämligen:

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, *till fängelse ej under sex månader, till ungdomsfängelse eller till tvångsupfostran, allt så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 32 § sägs, i ärendet hållits, innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock från ungdomsfängelse eller allmän uppfostringsanstalt blivit utskriven på prov eller, där sådan utskrivning ej skett, blivit slutligt utskriven;*

Vid bedömande — — — därtill äro.

Om hemsändande — — — särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

L a g

om ändrad lydelse av 18 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321).

Häri genom förordnas, att 18 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

18 §.

Kan sinnessjuk — — — utom sjukhuset.

Utskrivning enligt första stycket må ej äga rum av den, som på grund av sin sinnesbeskaffenhet av domstol förklarats icke kunna fällas till ansvar för begånget brott eller *som enligt domstols förordnande intagits i allmän uppfostringsanstalt men överförts till sinnessjukhus och slutligt utskrivits från anstalten eller som, enligt vad känt är, under inflytande av sinnessjukdom begått mot annans personliga säkerhet riktat brott, vilket icke blivit beivrat. Har sinnessjuk, vilken begått brott, som nu sagts, utskrivits jämlikt 17 § och varder han ånyo intagen å sinnessjukhus, skall dock brottet icke utgöra hinder för utskrivning enligt första stycket, där ej överinspektören för sinnessjukvården annorledes förordnat.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1937.

Utkast

till

Förordning

om ändrad lydelse av § 20 förordningen den 7 december 1883 (nr 64 s. 1) angående expeditionslösen.

Häri genom förordnas, att § 20 förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

§ 20.

Då häktad — — — Konungens befallningshavande.

Har någon — — — ägande utslag.

Har underrätt förordnat om tvångsuppfostran, skall av domaren å landet och rätten i stad ävensom av vattenrättsdomaren till Konungens befallnings-

havande översändas ej mindre genast skriftligt besked om beslutet än även inom fjorton dagar efter utslaget av avkunnande rättsens protokoll och utslag i målet jämte, i vattenmål, ett exemplar av akten.

Har förordnande om *tvångsuppfostran* blivit av hovrätt, vattenöverdomstolen eller högsta domstolen meddelat, skola de vid underrätt i målet förda protokoll ävensom i vattenmål ett exemplar av akten, därest dessa handlingar icke på grund av ovan givna bestämmelse kommit Konungens befallningshavande till handa, inom fjorton dagar efter därom gjord anfordran av domaren på landet, rätten i stad eller vattenrättsdomaren till Konungens befallningshavande översändas.

Då i — — — vederbörande detsamma.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1937.

Gällande rätt.

Enligt 5 kap. 1 § strafflagen är straffmyndighetsåldern i svensk rätt 15 år. Barn som ej fyllt 15 år är icke straffrättsligt ansvarigt. Möjlighet till strafffrihet på grund av ungdomlig ålder finnes icke för den som fyllt 15 år.

De allmänna straffarterna — straffarbete, fängelse och böter — äro tillämpliga för såväl äldre som yngre brottslingar. Beträffande ungdomliga förbrytare gälla emellertid vissa särskilda stadganden.

Strafflagen 5 kap. 2 § innehåller bestämmelse, att för den som begått brott efter det han fyllt 15 men före det han fyllt 18 år straffet skall nedsättas under vad i allmänhet å gärningen följa bort och att i sådant fall ej må dömas till straffarbete på livstid. Vidare gäller enligt samma lagrum beträffande den som begått brott i åldern mellan 15 och 18 år att domstolen, om brottet är belagt med påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen (förlust av vissa medborgerliga rättigheter), skall efter omständigheterna pröva huruvida sådan påföljd bör ådömas.

Begår någon brott i åldern mellan 15 och 18 år och dömes han härför till böter eller fängelse eller till straffarbete i högst två år, må domstolen enligt 5 kap. 3 § strafflagen förordna, att han skall i stället för att undergå det ådömda straffet insättas i allmän uppfostringsanstalt. Sådant utbyte må företagas, »där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling prövas sådant föranleda».

Närmare bestämmelser angående tvångsuppfostran finnas i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran. Då förordnande meddelas om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, bestämmes icke någon viss tid för hans vistelse i anstalten. Förordnande om tvångsuppfostran förfaller emellertid, om det ej gått i verkställighet innan den dömda uppnått 18 år. I allmän uppfostringsanstalt intagen skall utskrivas, då han vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande; dock må i regel utskrivning ej ske förr än två år efter det han intogs i anstalten. Senast då han uppnått 21 år, skall han utskrivas. Då minst ett år — under vissa förutsättningar kortare tid — förflutit sedan han blivit intagen i allmän uppfostringsanstalt, kan han, om sådant finnes för honom gagneligt, tills vidare eller för viss tid överlämnas till enskild vård och tillsyn eller anställas i tjänst eller yrke. Den som sålunda placerats utom anstalten skall återtagas, om hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder.

För manliga minderåriga, som skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, har av staten inrättats en uppfostringsanstalt å Bona. Genom överenskom-

melse med staten har diakonissanstalten i Stockholm åtagit sig att sörja för uppfostran av minderåriga kvinnor, som enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt. För dessas omhändertagande användes sedan år 1906 anstalten Viebäck i Jönköpings län.

I lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse givas bland annat följande bestämmelser. Har någon innan han fyllt 21 år begått brott och kan enligt lag å brottet eller, där flera brott förövats, å något av dem följa fängelse eller straffarbete, må domstolen, om den brottslige vid domens meddelande fyllt 18 år, i stället för att döma honom till det eller de straff som eljest skolat följa, ådöma honom ungdomsfängelse. Till sådant straff må dock ej dömas, där enligt lag å brottet eller något av brotten lägst kan följa straffarbete i fyra år eller däröver. Till ungdomsfängelse skall dömas, där brottets beskaffenhet samt den brottsliges personliga utveckling, vandel och levnadsomständigheter i övrigt giva skälig anledning antaga, att han är i behov av och mottaglig för sådan fostran och utbildning som avses med ungdomsfängelse, samt med hänsyn till sålunda och eljest föreliggande förhållanden ungdomsfängelse finnes lämpligare än annat straff. Påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen kan icke ådömas vid sidan av ungdomsfängelse. Lagen om ungdomsfängelse skall träda i kraft den dag Konungen förordnar; sådant förordnande har ännu icke meddelats.

Enligt 5 kap. 4 § strafflagen skall brott, som någon begått innan han fyllt 18 år, ej tillräknas honom till förhöjning av straff för återfall i brott, där sådan förhöjning finnes särskilt utsatt i lagen.

Historik.

I 5 kap. 1 § strafflagen stadgades enligt paragrafens ursprungliga lydelse, att gärning som eljest vore straffbar skulle, utom i det fall som angåves i 2 §, vara strafflös, om den begåtts av barn innan det fyllt 15 år; dock ägde domstolen efter omständigheterna förordna, att barnet av föräldrarna eller annan under vars vård och lydnad det stode skulle med aga i hemmet rättas eller i allmän uppfostringsanstalt insättas om tillgång därtill funnes. Undantaget i 2 § gällde det fall, att gärning som i allmänhet var belagd med dödsstraff eller straffarbete över två år blivit begången av någon som fyllt 14 men ej 15 år och som prövades hava ägt nog urskillning att inse gärningens brottslighet; denne skulle straffas men erhålla lägre straff än som enligt vanliga regler bort följa å gärningen. Beträffande den, som begått brott efter det han fyllt 15 men före det han uppnått 18 år, stadgades i 3 § straffminskning på det sätt, att dödsstraff eller straffarbete på livstid skulle nedsättas till straffarbete från och med sex till och med tio år. Denna straffminskning utvidgades genom *lag den 20 juni 1890* därhän, att även straffarbete på viss tid finge nedsättas till hälften av den eljest för brottet stadgade minsta strafftid, dock ej under två månader.

Förstnämnda stadganden ersattes genom *lag den 27 juni 1902*, som trädde i kraft den 1 januari 1905, med den ännu gällande bestämmelsen, att gärning som

begås av barn innan det fyllt 15 år är strafflös. Genom 1902 års lag infördes vidare i 5 kap. 3 § — samtidigt som paragrafens förutvarande innehåll flyttades till 2 § i kapitlet — bestämmelser, som gåvo möjlighet att beträffande den som begått brott efter det han fyllt 15 men innan han fyllt 18 år utbyta straff mot tvångsuppfostran. Sådant utbyte skulle dock icke få ske i annat fall än då det ådömda straffet utgjordes av böter eller fängelse i högst sex månader.

De genom 1902 års lag vidtagna ändringarna i behandlingen av minderåriga förbrytare sammanhängde med den samtidigt genomförda nya barnavårdslagstiftningen, vilken betecknade en väsentlig omgestaltning av samhällets uppgifter beträffande uppsikten över minderåriga och vården av dem.

Genom *lagändring den 7 maj 1917* utvidgades möjligheten att förordna om tvångsuppfostran, i det att fängelse upp till högst ett år och straffarbete i högst sex månader skulle få utbytas däremot.

I motion vid *1918 års riksdag* (II: 210) yrkades, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida icke genom straffbarhetsålderns framflyttande från 15 till 16 eller eventuellt högre ålder unga personer inom sådan åldersgräns måtte kunna befrias från straff för gärningar som av dem begås, varjämte borde tagas i övervägande, huruvida och i vilken ordning tvångsuppfostran i stället borde ådömas eller annat förfarande, såsom intagande i skyddshem, gent emot dem anlitas. I utlåtande (nr 64) hemställde lagutskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående straffbarhetsålderns höjning till 16 år och andra i utlåtandet närmare angivna spörsmål rörande den straffrättsliga behandlingen av unga brottslingar. Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna, varefter riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 335) hemställde om den av utskottet föreslagna utredningen.

Kungl. Maj:t tillkallade därefter sakkunniga för utarbetande av förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten. I sitt *den 18 oktober 1922 avgivna betänkande* (statens offentl. utr. 1922: 46) framlade de sakkunniga förslag till vidgad användning av tvångsuppfostran. Förslaget gick i huvudsak ut på dels höjande av den övre åldersgränsen för tvångsuppfostningsförfarandets tillämpningsområde från 18 till 21 år, dels möjliggörande av utbyte av straff mot tvångsuppfostran även då den brottslige dömts till strängare straff än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader, dels ock antagande av nya bestämmelser om verkställighet av tvångsuppfostran. Enligt dessa skulle finnas två slags anstalter, nämligen allmänna uppfostringsanstalter, ungefär motsvarande de nuvarande och avsedda för yngre eller mindre utvecklade elever, samt allmänna förbättringsanstalter, avsedda för äldre eller mera svårartade.

Förslaget blev endast i begränsad omfattning genomfört. I proposition till *1924 års riksdag* (nr 67) yttrade dåvarande chefen för justitiedepartementet, att han icke ansåge sig för det dåvarande ha anledning att ingå på en närmare granskning av de sakkunnigas förslag i dess helhet. Med hänsyn till det statsfinansiella läget kunde han nämligen icke tillstyrka, att förslaget i

hela dess vidd då underställdes riksdagens prövning. Ett fullständigt genomförande av förslaget skulle kräva högst betydande kostnader för staten, främst för anskaffande av erforderligt antal anstalter. Kostnaderna därför hade icke av de sakkunniga beräknats. Att de skulle stiga till ansenliga belopp låge dock i öppen dag. Av de sakkunnigas beräkningar framginge, att det vore tvångsuppfostrans tillämpning å brottslingar i åldern över 18 år som skulle medföra behov av större antal anstaltsplatser än det som för det dåvarande stode till förfogande, under det att den av de sakkunniga jämväl föreslagna utvidgningen av tvångsuppfostrans användning å brottslingar under 18 år skulle kunna genomföras utan att de vårdmöjligheter statens uppfostringsanstalt å Bona erbjöde behövde utökas. På grund därav ansåge departementschefen frågan om en reform av behandlingen av unga brottslingar i åldern över 18 år böra tills vidare lämnas öppen. Önskemålet att vid behandlingen av brottslingar i åldern under 18 år låta straffet i ökad omfattning ersättas med tvångsuppfostran syntes honom däremot omedelbart böra förverkligas. En alltför långt gående reform skulle emellertid knappast äga stöd i rådande folkåskådning och för övrigt vara betänklig ur allmänpreventiv synpunkt. På grund därav föreslogs en utvidgning av förutsättningarna för användande av tvångsuppfostran sålunda, att sådan skulle kunna komma till användning i de fall i vilka straffet icke överstege fängelse eller straffarbete i två år (vid sammanträffande av brott fängelse i fyra år).

I anledning av propositionen väcktes i riksdagen motion (I: 259) med yrkande, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 5 kap. 3 § strafflagen att domstol för det fall, att någon som fyllt 15 men ej 18 år blivit övertygad om begånget brott och den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling prövades sådant föranleda, erhöle befogenhet att (oavsett det förskyllda straffets storlek) i stället för att ådöma straff förordna, att han skulle insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Propositionen vann riksdagens bifall, medan motionen icke föranledde till någon riksdagens åtgärd. Genom en den 6 juni 1924 utfärdad lag i ämnet erhöll 5 kap. 3 § strafflagen därefter den lydelse lagrummet alltjämt har.

Vid 1932 års riksdag hemställdes i motioner (II: 319 och 320), dels att utredning måtte komma till stånd huruvida och på vad sätt brottslig ungdom måtte i större utsträckning än för närvarande kunna tillrättaföras utan användande av insättning i uppfostringsanstalt, dels ock att utredning måtte verkställas angående lämpliga åtgärder i syfte att vid skyddshem för vanartig ungdom vinna mera mångsidig yrkesutbildning och bättre uppdelning av elevmaterialet med hänsyn till ålder, sinnesbeskaffenhet och yrkesintresse. I anledning av motionerna hemställde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 299), att de med motionerna avsedda frågorna måtte göras till föremål för utredning samt att för riksdagen måtte framläggas de förslag i ämnet, var till utredningen kunde föranleda.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för socialdepartementet den 24 juli 1934 sakkunniga att inom nämnda departement biträda med

utredning rörande verksamheten vid skyddshemmen. — De sakkunniga, vilka antogo benämningen *skyddshemssakkunniga*, avgåvo den 30 juli 1935 förra delen av sitt betänkande, innehållande förslag till skyddshemmens organisation m. m. (statens offentl. utr. 1935: 35).

Skyddshemssakkunniga hava i sitt betänkande föreslagit bland annat, att ansvaret för skyddshemsverksamheten principiellt övertages av staten och att det för barn, som omhändertagas före fyllda 18 år, inrättas särskilda hem (skolhem) för de skolpliktiga, särskilda yrkeshem för äldre gossar och särskilda hemsolor för äldre flickor. Vidare hava skyddshemssakkunniga föreslagit, att till särskilda hem, nämligen skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall för gossar och skyddshemmen Skarvik och Tallåsen för flickor, skola sammanföras de, som på grund av kroppslig sjukdom eller psykisk abnormitet icke kunna tillgodogöra sig undervisningen och utbildningen i de övriga hemmen. Enligt förslaget skall Hall i sin helhet inrättas för nyssnämnda ändamål och för att tjäna såsom observationsanstalt. Beträffande samarbetet mellan skyddshem och allmän uppfostringsanstalt yttras i betänkandet:

De sakkunniga hava tänkt sig samarbetet mellan skyddshem och allmän uppfostringsanstalt så till vida utvecklat, att, förutom den nuvarande möjligheten till överflyttning från skyddshem till allmän uppfostringsanstalt av svårt vanartade skyddshemselever, ett överförande skall kunna ske även i motsatt riktning, d. v. s. att i lindrigare fall från allmän uppfostringsanstalt skola kunna överföras elever till de för äldre barn avsedda skyddshemmen. Sådan överflyttning kan redan nu ske till de för ålderskategorierna 18—21 år särskilt inrättade skyddshemmen. För gossarnas del skulle dessutom ett genomförande av de sakkunnigas förslag beträffande Hall komma att medföra en avsevärd förändring i förhållandet mellan skyddshemmen, varmed då i detta sammanhang avses yrkeshemmen, och Bona. Genom Halls nedläggande såsom anstalt för svårt vanartade normala barn, torde Bona komma att i stor utsträckning få mottaga barn, som eljest skulle hava sänts till Hall, och antalet skyddshemselever, som överlämnas till Bona, därmed komma att högst väsentligt ökas.

Skyddshemssakkunniga hava emellertid till det återgivna yttrandet fogat ett uttalande, att med slutligt ställningstagande i frågan torde få anstå intill dess att det åt andra sakkunniga lämnade uppdraget att verkställa utredning angående revision av lagstiftningen om tvångsuppfostran och angående övriga med ungdomsbrottsligheten sammanhängande frågor hunnit slutföras.

Frågan om ökad användning av tvångsuppfostran var föremål för behandling vid 1934 års riksdag. I en motion (II: 308) hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande en revision av gällande bestämmelser angående behandlingen av minderåriga förbrytare med särskilt beaktande av vad i motionen anförts i fråga om straffmyndighetsålder, åtal, häktning och sättet för den brottsliges tillrättaförande. I motionen framhölls, bland annat, att det borde tagas under övervägande att genomföra en utvidgning av nuvarande möjligheter att utbyta straff mot tvångsuppfostran, så att unga förbrytare upp till 21 år måtte även i de fall,

då de dömts till två års straffarbete och däröver, få intagas på uppfostringsanstalt.

I utlåtande (nr 32) i anledning av motionen hemställde första lagutskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av 5 kap. 2 § strafflagen, att när någon som fyllt 15 men ej 18 år begår brott, straffet må, med bibehållande av förbudet att döma till straffarbete på livstid, nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort.

Med föranledande av yrkandet i motionen, att tvångsuppfostran skulle kunna användas oavsett det ådömda straffets storlek, anförde utskottet:

Denna fråga hade varit föremål för ingående överbäganden i 1922 års sakkunnigbetänkande och 1924 års proposition, genom vilken Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen att antaga de nuvarande bestämmelserna i ämnet. Därvid hade erinrats, att en längre gående reform knappast ägde stöd i rådande folkåskådning och vore betänklig ur allmänpreventiv synpunkt. Där strafftiden vore längre än två år funnes också tillfälle att under straffverkställigheten utöva ett vad tidslängden beträffar tillräckligt uppfostrande inflytande på den dömden. I lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff hade man även sökt ordna straffverkställigheten så att de unga fångarnas behov av fostran i möjligaste mån tillgodosåges. Dessa skäl ansågo utskottet för sin del i huvudsak alltjämt kunna återopas mot en ytterligare höjning av de straff som skulle kunna utbytas mot tvångsuppfostran. Utskottet erinrade därjämte om vissa ytterligare åtgärder som förbereddes för att vid straffverkställighet bereda unga fångar lämplig vård. Därutöver torde böra beaktas, att den begränsning i möjligheterna att förordna om tvångsuppfostran, som vore stadgad, i viss mån bidroge till en sådan uppdelning av ungdomliga förbrytare att de som gjort sig skyldiga till mycket grova brott icke komme att sändas till uppfostringsanstalt utan underkastas den strängare tillsyn som kunde utövas inom fängelset. Utskottet kunde på grund av det anförda icke finna skäl att i enlighet med motionärernas önskemål förorda upphävande av den begränsning i möjligheterna att förordna om tvångsuppfostran som vore uppställd med avseende å straffets storlek. Utskottet erinrade emellertid, att utskottet i annat sammanhang ifrågasatte att genom en ändring i 5 kap. 2 § strafflagen giva domstolarna befogenhet att beträffande dem som begått brott i åldern 15—18 år nedsätta det straff som eljest å gärningen följa bort, utan att vara bundna av de dittillsvarande inskränkningarna i denna del. Utskottet ville påpeka, att därest ändringen av 5 kap. 2 § strafflagen genomfördes, domstolarna för visso icke sällan komme att döma till straff understigande straffarbete i två år där de på grund av den dittillsvarande straffnedsättningsregeln i nämnda lagrum icke haft möjlighet därtill. Statistiken visade att även minderåriga i åldern 15—16 år emellanåt dömts till straffarbete över två år. Särskilt i dylika fall skulle det uppenbarligen kunna förväntas, att en ändring av 5 kap. 2 § strafflagen i angiven riktning skulle leda till lägre straff. I sådan händelse öppnades även ökade möjligheter för domstolarna att förordna om straffets utbytande mot tvångsuppfostran.

Vad anginge frågan om en höjning av åldersgränsen från 18 till 21 år, ville utskottet icke bestrida, att vissa skäl talade för en dylik utvidgning av tillämpningsområdet för tvångsuppfostran. Uppenbarligen kunde det mången gång hända, att en tilltalad som uppnått 18 års ålder icke vore mer utvecklad än att han kunde jämföras med dem som befunne sig i åldern 15—18 år. Likaså

torde väl även beträffande åldersklassen 18—21 år ofta finnas utsikter att tillrättaföra vederbörande genom lämplig uppfostran och handledning. Å andra sidan kunde det sägas, att de skäl, som kunnat anföras för en utvidgning av institutets användning till ifrågavarande grupp av unga lagöverträdare, avtoge i styrka i samma mån som behandlingen i ungdomsfängelserna anordnades efter moderna principer. Utskottet erinrade om att den svenska lagen om verkställighet av straffarbete och fängelsestraff meddelade särskilda bestämmelser beträffande behandlingen av unga fångar samt att frågan om inrättande av ett nytt modernt ungdomsfängelse vore aktuell. Vid ett fortsättande på den sålunda inslagna vägen torde i de fall, då långvariga frihetsstraff ådömdes unga lagöverträdare, en lika rationell behandling kunna meddelas dem i ungdomsfängelse, som i allmän uppfostringsanstalt. Något behov att av hänsyn till sådana fall utvidga användningen av tvångsuppfostran till personer i åldern 18—21 år torde alltså knappast föreligga. Beträffande de fall, då allenast ett kortvarigt frihetsstraff ådömdes vederbörande, vore det däremot tydligt, att behandlingen i fängelset icke kunde medföra samma uppfostrande verkan som behandlingen i uppfostringsanstalt. I fråga om de personer som befunde sig i åldern 18—21 år vore det emellertid uppenbart, att ett förordnande om intagande på uppfostringsanstalt för längre tid framåt skulle uppfattas såsom ett synnerligen allvarligt frihetsberövande. Nämnda personer befunde sig i en ålder då de i allmänhet försörjde sig själva och kanske stundom bildat familj. Att under sådana förhållanden låta en långvarig tvångsuppfostran träda i stället för ett kortvarigt frihetsstraff måste innebära en straffskärpning, som knappast skulle överensstämma med allmänna rättsuppfattningen. Det borde även märkas att tiden för tvångsuppfostran i sådant fall — därest någon effekt skulle kunna förväntas av densamma — måste utsträckas avsevärt utöver den nuvarande yttersta gränsen eller uppnådd ålder av 21 år. I 1922 års sakkunnigbetänkande hade den längsta tiden också föreslagits utsträckt till 26 års ålder. Utskottet funne för sin del icke lämpligt att utvidga användningen av tvångsuppfostran jämväl till unga förbrytare som fyllt 18 men ej 21 år.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen. I enlighet med utskottets hemställan avläts skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 124).

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för justitiedepartementet den 20 april 1934 sakkunniga att inom nämnda departement biträda med verkställande av utredning angående reformer på straffsystemets, straffverkställighetens och fängsvårdens områden. De sakkunniga, vilka enligt anvisning av departementschefen först till utredning upptogo frågan om behandling av ungdomliga förbrytare, avlämnade *den 19 december 1934 betänkande med förslag till lag om ungdomsfängelse m. m.* (statens offentl. utr. 1934: 52).

I sitt betänkande framhöllo de sakkunniga de dåvarande frihetsstraffens brister ur uppfostringssynpunkt och pekade på tre omständigheter som framför allt gjorde att straffet ej motsvarade fostringssyftet: straffet vore merendels kortvarigt, alltid tidsbestämt och i regel icke förenat med eftervård. Med anledning av bristerna hos de tidsbestämda straffen upptogo de sakkunniga till diskussion frågan om utvidgning av institutet tvångsuppfostran till dem som befunde sig i åldern mellan 18 och 21 år. Efter att ha erinrat om riksdagens förutnämnda beslut år 1934 förklarade de sakkunniga, att de i sakens dåvarande läge icke ville förorda en utsträckning av tvångsuppfostringsförfarandet. Detta förfarande hade otvivelaktigt fått sin praktiska utformning med tanke på sådana lagöverträdare som befunde sig nära barnåldern. Att be-

handla brottslingar i åldern omkring 21 år tillsammans med barn som nyligen passerat 15-årsgränsen borde icke gärna ifrågakomma. Behovet av en viss skillnad i behandlingen av olika åldersgrupper framträdde jämväl i 1922 års betänkande sålunda, att de sakkunniga föreslagit olika anstalter för årsklasserna 15—17 år och för årsklasserna 18—20 år. De förra skulle i allmänhet intagas i uppfostringsanstalt, de senare i förbättringsanstalt. Den omständigheten, att de senare årsklasserna måste förvaras på annan anstalt och i viss mån erhålla annan behandling än de yngre, syntes visserligen icke i och för sig innefatta något absolut hinder mot att använda samma beteckning på behandlingen i ena som i andra fallet. Bortsett från den faktiska skillnaden i behandlingen av äldre och yngre torde emellertid såväl den stora allmänheten som de som närmast berördes av ifrågavarande lagstiftning reagera mot en gemensam beteckning. Det torde sålunda för en stor del av allmänheten måhända synas olämpligt, att exempelvis en tjuvåring dömdes till »uppfostran». Det vore också möjligt att den dömde själv betraktade sig såsom mogen och ansvarig för vad han gjort och ansåge sig böra behandlas därefter samt att han skulle anse sig nedflyttad till barnets nivå om han dömdes till »tvångsuppfostran». Även om dylika åskådningar knappast kunde anses äga något rationellt underlag, torde de måhända likväl förtjäna så mycket avseende att den särskilda behandlingen för brottslingar i åldern över 18 år konstruerades på annat sätt än tvångsuppfostningsförfarandet. För 18-årsålderns bibehållande såsom gräns beträffande tvångsuppfostningsförfarandet kunde jämväl åberopas, att denna ålder redan i åtskilliga hänseenden av strafflagen godtagits såsom gräns med avseende på individernas straffrättsliga ansvarighet. Förutom att den utgjorde gräns för tillämpning av tvångsuppfostran, betecknade den nämligen gräns för straffnedsättningsmöjligheten enligt 5 kap. 2 § strafflagen och för uppkomsten av iterationsverkan enligt 4 § samma kapitel. De sakkunniga ansåge sig vid sådant förhållande sakna anledning att närmare än som skett ingå på frågan, huruvida reella skäl talade för just denna åldersgräns. Därest, såsom enligt de sakkunnigas förmenande borde ske, en särbehandling inrättades för unga förbrytare över 18 år, uppkomme emellertid jämväl frågan var övre åldersgränsen för denna särbehandling skulle dragas. De sakkunniga hade funnit sig böra förordna, att denna gräns sattes vid 21-årsåldern. I överensstämmelse med vad de sakkunniga sålunda anfört föreslogode, att särbehandlingen konstruerades såsom straff och benämndes ungdomsfängelse.

Till 1935 års riksdag avläts proposition (nr 201) med det av 1934 års riksdag begärda förslaget till lag om ändring av 5 kap. 2 § strafflagen. Enligt lagförslaget finge, om någon som fyllt 15 men ej 18 år begår brott, straffet efter omständigheterna nedsättas under vad i allmänhet å gärningen följa bort. På hemställan av första lagutskottet (i utlåtande nr 41) biföll riksdagen propositionen. Den därigenom antagna lagen utfärdades den 10 maj 1935 och trädde i kraft den 1 juli samma år.

Till 1935 års riksdag avläts jämväl proposition med förslag till lag om ungdomsfängelse m. m. (nr 200). På hemställan av första lagutskottet (i utlåtande nr 52) biföll riksdagen propositionen med viss ändring. Därefter utfärdades, den 15 juni 1935, lag om ungdomsfängelse. Denna skall träda i kraft den dag Konungen förordnar, men sådant förordnande är ännu icke meddelat.

I sitt utlåtande i anledning av den sistnämnda propositionen gjorde första lagutskottet följande uttalande:

Genom antagandet av förevarande proposition kommer att i vår rätt införas en särbehandling beträffande unga lagöverträdare i åldern 18—20 år, vilken i vissa hänseenden avviker från den särbehandling som enligt 1902 års lagstiftning kan tillämpas å dem som begå brott i åldern 15—17 år. I fråga om särbehandlingens benämning av straff för den äldre åldersgruppen, i motsats till uppfostran för den yngre åldersgruppen, har denna skillnad motiverats med att den äldre gruppen nått full straffmyndighet. Även i övrigt förefinnas emellertid vissa olikheter, bland vilka främst märkas den i 1902 års lagstiftning föreskrivna utmätningen av bestämt straff samt den i samma lagstiftning medgivna möjligheten till ådömande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen vid sidan av tvångsuppfostran. Utskottet anser synnerligen önskvärt att dessa olikheter såvitt möjligt upphävas och vill för sin del föreslå att därav föranledd omarbetning av lagstiftningen angående tvångsuppfostran för dem som begå brott i 15—17 års åldern snarast måtte äga rum.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte snarast låta verkställa omarbetning av gällande lagstiftning angående tvångsuppfostran till närmare överensstämmelse med förslaget till lag om ungdomsfängelse.

Inom utskottet hade reservanter yrkat, att riksdagen med avslag å propositionen måtte hemställa om utredning och förslag till lagstiftning, som i nära anslutning till nuvarande uppfostringssystem i ett sammanhang skulle reglera behandlingen för fostran och utbildning av unga lagöverträdare i åldern 15 till 21 år. Dessa reservanter hade därvid uttalat bland annat:

Medan enligt nuvarande lag bestämt straff ådömes de unga, ehuru detta ersättes med tvångsuppfostran, skulle de äldre komma att dömas till själva den uppfostrande behandlingen på obestämd tid under namn av ungdomsfängelse. Förutsättningarna för att ungdomsfängelse skulle komma till användning synas ock vara andra än de, som uppställas i 5 kap. 3 § strafflagen beträffande de yngre. Vidare gälla skilda regler i fråga om beslut rörande utskrivning från resp. anstalter (särskild nämnd beslutande för äldre, anstaltsstyrelsen för yngre). Även andra väsentliga olikheter i lagstiftningens grunder kunna påvisas. Det förtjänar vidare erinras, att den villkorliga domen, som mest tillämpas för här ifrågavarande årsklasser, är förbunden med utsättande av bestämt straff. Lagförslaget antagande vid sidan av de kvarstående bestämmelserna om tvångsuppfostran skulle sålunda medföra en viss olikställighet i behandlingen av äldre och yngre till de senares nackdel. Medan de förre, så snart de tillhöra en obestämd kategori av för uppfostran mottagliga, skulle å särskild anstalt isoleras från de sämre elementen, få 15—18-åringar av samma jämförelsevis goda kvalitet, därest de begått en straffbar handling, jämlikt den nya barnavårdslagstiftningen å allmän uppfostringsanstalt mottagas till behandling gemensamt med grovt vanartiga, lättjefulla och sedeslösa individer i åldern 18 till 21 år.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande och avlät skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 292) av det innehåll varom utskottet hemställt.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för justitiedepartementet tillkallat sakkunniga att inom departementet biträda med utredning an-

gående revision av lagstiftningen om tvångsuppfostran samt angående övriga med ungdomsbrottsligheten sammanhängande frågor.

Allmänna synpunkter.

Genom lagen om ungdomsfängelse har i vår rätt införts en särbehandling av ungdomliga förbrytare, vilka vid domens meddelande uppnått 18 års ålder men vid förövandets av brottet icke fyllt 21 år. Såsom första lagutskottet vid 1935 års riksdag i sitt i historiken omtalade, av riksdagen godkända utlåtande framhållit, bör införandet av denna straffform för åldrarna mellan 18 och 21 år icke bliva utan inflytande på behandlingen av brottslingar i lägre åldersgrupp. Det synes angeläget att med anledning av ungdomsfängelselagens tillkomst genomföra de förändringar beträffande den för dessa åldersgrupper avsedda tvångsuppfostringsåtgärden, vilka äro påkallade för att reglerna om behandlingen av de båda åldersgrupperna av brottslingar må komma i god överensstämmelse med varandra.

Vid den överarbetning av bestämmelserna om tvångsuppfostran, vilken i enlighet med denna uppfattning företagits, har det icke syntts de sakkunniga motiverat att föreslå upphävande av den principiella skillnad som nu består mellan ungdomsfängelse och tvångsuppfostran därutinnan, att väl ungdomsfängelse men icke den sistnämnda åtgärden är att anse såsom straff.

I vissa andra avseenden har det däremot syntts lämpligt att utforma reglerna om tvångsuppfostran efter förebild från lagen om ungdomsfängelse. Sålunda har i de sakkunnigas utkast, i enlighet med riksdagens uttalande, föreslagits, att tvångsuppfostran liksom ungdomsfängelse skall ådömas direkt utan att först utsättes ett straff, vilket skall gå i verkställighet blott om förordnandet förfaller. Den nuvarande möjligheten, att påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ådömes vid sidan av förordnande om tvångsuppfostran, har vidare borttagits i utkastet, varigenom reglerna om tvångsuppfostran på denna punkt, enligt ett av riksdagen uttalat önskemål, komma att överensstämma med reglerna om ungdomsfängelse.

Även i andra avseenden har lagen om ungdomsfängelse fått tjäna till förebild. Såsom ett betydelsefullt exempel därpå må här nämnas reglerna om utskrivning. I detta och andra hänseenden har ledning jämväl hämtats från 1922 års förslag angående tvångsuppfostran. Över huvud ha de sakkunniga sökt tillgodogöra sig så mycket av detta förslag och infordrade yttranden över detsamma, som med hänsyn till de genom ungdomsfängelselagens tillkomst ändrade förutsättningarna lämpligen kunnat ske.

Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan, för vilka kategorier av minderåriga brottslingar uppfostran i allmän uppfostringsanstalt bör vara avsedd.

I 5 kap. 3 § strafflagen stadgas, rörande förutsättningarna för tvångsuppfostran, att hänsyn skall tagas till den brottsliga sinnesbeskaffenheten och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling. Enligt 3 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare gäller vidare,

att om sådana omständigheter äro för handen att någon kan insättas i allmän uppfostringsanstalt, förordnande om hans intagande i vårdanstalt för nämnda slags förbrytare ej må meddelas, så framt icke med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller andra förhållanden synnerliga skäl därtill äro. Ytterligare är att uppmärksamma, att barn eller ungdomar som omhändertagits enligt barnavårdslagen kunna insättas i allmän uppfostringsanstalt. Enligt 43 § 4 mom. barnavårdslagen må nämligen skyddshemselev över 15 år, som är intagen i skyddshem av viss beskaffenhet, överlämnas till allmän uppfostringsanstalt, om han visat särdeles svår vanart. Jämlikt 5 mom. i samma paragraf kan jämväl person, som efter fyllda 18 år enligt 22 § d) omhändertagits på grund av oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt, överflyttas från skyddshem till allmän uppfostringsanstalt. Sådan person kan dessutom direkt intagas i sistnämnda slags anstalt.

I det yttrande till statsrådsprotokollet den 20 april 1934, vilket innehåller riktlinjer för de sakkunnigas arbete, anförde emellertid chefen för justitiedepartementet, i samband med dryftande av flera spörsmål angående samhällets ingripande mot ungdomsbrottsligheten, att vid anordnandet av de för unga förbrytare avsedda anstalterna (uppfostringsanstalter och ungdomsfängelser) borde beaktas, att de oförbätterliga och mindre förbättringsbara (djupt depraverade, psykopater, antisociala imbecilla och liknande) hölles helt avskilda från de mera välartade.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande angående förslaget till lag om ungdomsfängelse anförde vidare första lagutskottet vid 1935 års riksdag (s. 19), att inom utskottet uppgivits att tillämpningen av strafflagens bestämmelser om tvångsuppfostran mött svårigheter, i det naturer, som icke låtit sig påverkas genom denna behandling, dömts att vistas å Bona, där de varit till men för verksamheten i dess helhet. En annan olägenhet beträffande anstalten å Bona vore, att jämlikt 1924 års barnavårdslag särskilt besvärliga element från skyddshemmen överlämnats dit. Samtidigt som utskottet i anslutning till vad sålunda anförts funne anledning uttala önskvärdenheten av att anstalten å Bona hölles fri från oförbätterliga element, ville utskottet framhålla som en fördel med förslaget till lag om ungdomsfängelse, att det redan från början uteslöte att de som ådömts ungdomsfängelse sammanblandades med svårhanterliga ungdomar från skyddshemmen. — Här må ock erinras om att i den i historiken omtalade reservationen till utskottsutlåtandet såsom en olägenhet hos det nuvarande tvångsuppfostringsinstitutet påpekats, att i allmän uppfostringsanstalt mottagas 15—18-åringar av jämförelsevis god kvalitet till behandling gemensamt med grovt vanartiga, lättjefulla och sedelösa individer i åldern 18 till 21 år.

I ungdomsfängelselagen, 1 § andra stycket, stadgas att till ungdomsfängelse skall dömas, där brottets beskaffenhet samt den brottsliges personliga utveckling, vandel och levnadsomständigheter i övrigt giva skälig anledning antaga, att han är i behov av och mottaglig för sådan fostran och utbildning som avses med ungdomsfängelse, samt med hänsyn till sålunda och eljest föreliggande förhållanden ungdomsfängelse finnes lämpligare än annat straff.

Till motivering av motsvarande stadgande i det sakkunnigförslag, som föregick lagen om ungdomsfängelse och som i denna del huvudsakligen endast så till vida skilde sig från den slutliga lagtexten att där ej talades om att den brottslige skulle vara i behov av och mottaglig för den avsedda fostran och utbildningen, anfördes i betänkandet (statens offentl. utr. 1934: 52 s. 36):

Inom det brottsområde där ungdomsfängelse kan ifrågakomma skall detta straff förbehållas brottslingar, som för sin fostran till arbete och laglydnad äro i behov av omhändertagande på en särskild för dylik fostran inrättad anstalt och som vidare äro mottagliga för den påverkan som anstalten avser att åstadkomma. Mot en lagöverträdare som, utan att röja några asociala böjelser, på grund av yttre tillfälliga omständigheter råkat i konflikt med lagen är ungdomsfängelse ej den rätta reaktionen. I sådant fall föreligger icke det behov av fostran som utgör förutsättning för ungdomsfängelse. Brottslingar av nu angivet slag böra i största möjliga utsträckning komma i åtnjutande av villkorlig dom. Därest av allmänpreventiva skäl sådan dom ej kan meddelas — och brottet ej kan sonas med böter — får vanligt tidsbestämt frihetsstraff tillgripas. En annan kategori av brottslingar som ej heller bör ådömas ungdomsfängelse är den, som visserligen är i behov av fostrande behandling men vars behov av fostran kan tillgodoses genom villkorlig dom under effektiv uppsikt. Slutligen återstår en tredje, för ungdomsfängelse olämplig brottslingskategori nämligen den som icke är mottaglig för fostrande påverkan. Om den fostrande behandling som skall meddelas genom ungdomsfängelse skall kunna medföra avsett resultat, är av nöden att hålla sådana element borta från anstalten, vilka med hänsyn till sin sinnesart och det fördärvliga inflytande de utöva på omgivningen endast försvåra arbetet med de förbättringsbara. Den erfarenhet som vunnits inom tvångsuppfostrings- och skyddshemsverksamheten har ådagalagt det oavvisliga behovet därav, att abnorma element förhindras att komma i kontakt med de uppfostringsbara. Det får därför anses såsom en angelägenhet av synnerlig vikt vid inrättandet av en sådan specialanstalt för ungdomliga förbrytare som nu ifrågasättes att tillse att de oförbätterliga ej genom sin närvaro å anstalten förstöra det resultat man vill nå.

Vad i det sist återgivna uttalandet anförts beträffande ungdomsfängelse är enligt de sakkunnigas mening i princip tillämpligt jämväl i fråga om tvångsuppfostran. I utkastet till lag om tvångsuppfostran, 1 § andra stycket, har med hänsyn till de för ungdomsfängelse och tvångsuppfostran likartade förhållandena valts att angiva förutsättningarna i nära anslutning till ungdomsfängeslagen. Den i den slutliga texten av lagen om ungdomsfängelse — på förslag av första lagutskottet — intagna anvisningen, att dömande till ungdomsfängelse förutsätter att den brottslige är i behov av och mottaglig för sådan fostran och utbildning som avses med ungdomsfängelse, betonar, överförd till den föreslagna lagen om tvångsuppfostran, att sådan åtgärd bör ifrågakomma endast om en uppfostrande behandling erfordras och har utsikt till framgång. Det torde emellertid finnas anledning att i fråga om tvångsuppfostran i visst avseende skärpa de från ungdomsfängeslagen hämtade förutsättningarna.

Enligt de sakkunnigas mening är det av största vikt, att ungdomar som förete väsentliga bristfälligheter i själsverksamheten icke sändas till allmän uppfostringsanstalt. För behandlingen inom sådan anstalt måste det nämligen vara i hög grad menligt, att normala och i många fall relativt god-

artade elever där komma i beröring med psykiskt undermåliga element. Med den mottaglighet, som inom en anstalt samlade ungdomar äga för dåliga inflytelser, är det av synnerlig vikt att skydda dem från sådana. Med denna uppfattning, vilken synes vara allmän bland dem som haft anledning att sätta sig in i hithörande spörsmål, kan det icke vara väl förenligt att bibehålla den ovan återgivna bestämmelsen i 3 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare. Enligt denna bestämmelse skall i fall, då beträffande en brottsling förutsättningar föreligga både för att insätta honom i allmän uppfostringsanstalt och för att intaga honom i vårdanstalt för minskat tillräkneliga förbrytare, den förra åtgärden i regel föredragas. Att såsom enligt bestämmelsen skall ske, hänvisa minskat tillräkneliga förbrytare till allmän uppfostringsanstalt är emellertid enligt de sakkunnigas mening helt förkastligt. De sakkunniga ha därför föreslagit, att bestämmelsen upphäves. I utkastet till lag om tvångsuppfostran har i stället bland förutsättningarna för förordnande om tvångsuppfostran inryckts ett uttryckligt stadgande av innebörd, att dylikt förordnande ej må meddelas för någon som är av sinnesbeskaffenhet som i 5 kap. 6 § strafflagen sägs. En uttrycklig bestämmelse om undantag för personer som falla under 5 kap. 6 § strafflagen finner man också i 18 § lagen den 22 april 1927 om internering av återfallsförbrytare.

Enligt utkastet skola sålunda personer som falla under 5 kap. 6 § strafflagen, de minskat tillräkneliga, icke komma i fråga till intagande i allmän uppfostringsanstalt. Beträffande vissa av dessa står det öppet att jämlikt 1927 års förvaringslag meddela förordnande om deras intagande i sådan vårdanstalt som i nämnda lag avses. Enligt vad de sakkunniga ha sig bekant, pågår inom justitiedepartementet utredning, som bland annat äsyftar att medgiva förvaring i större utsträckning än för närvarande är möjligt. Av den omständigheten att förvaringslagen tillämpas även på unga personer behöver naturligtvis ej följa, att dessa sammanföras med de äldre förhårdade personer, av vilka förvaringslagens klientel till stor del består, ty denna olägenhet kan lätt undvikas genom att en särskild avdelning anordnas för ungdomarna. Då de med den nämnda utredningen sysselsatta sakkunniga ha i uppdrag att utarbeta förslag angående ny förvarings- och interneringsanstalt, torde frågan om avskiljande av de ungdomliga förvarade komma att uppmärksammas av dem. Måhända kunna anordningar för omhändertagande av ungdomar som dömts enligt förvaringslagen vidtagas i samband med inrättande av de anstalter för abnorma element bland skyddshemsklientelet, vilka såsom i historiken omtalats föreslagits av skyddshemssakkunniga.

För dem, som icke kunna dömas till förvaring, återstå straffrättens övriga reaktioner.

Genom införande i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran av förbud mot förordnande om sådan åtgärd beträffande person som faller under 5 kap. 6 § strafflagen komma förutsättningarna för tvångsuppfostran i hithörande del att efter orden avvika från de i ungdomsfängselagen angivna. Av vad ovan återgivits från förarbetena till nämnda lag torde emellertid fram-

gå, att därmed icke sker något avsteg från de principer som ansetts gälla för ådömande av ungdomsfängelse. Tillägget torde fastmera vara att betrakta som ett förtydligande. Att på liknande sätt inskräpa att abnorma individer icke böra dömas till ungdomsfängelse, kom under förarbetena till ungdomsfängelselagen av den anledningen icke i fråga, att enligt det ursprungliga förslaget till denna lag på annat sätt skapats garanti mot att dylika element komme att intagas i ungdomsfängelse. Enligt sakkunnigförslaget kunde nämligen ej dömas till ungdomsfängelse utan tillstyrkande yttrande av den i lagen omförmälda nämnden, och med den nämnden tillagda befogenheten att taga initiativ till undersökning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet kunde det förutsättas, att nämnden skulle verka i riktning av att hålla ungdomsfängelset fritt från icke önskvärda element.

Att enligt utkastet personer som falla under 5 kap. 6 § strafflagen uttryckligen undantagits från tvångsuppfostran, bör uppfordra domstolarna att i varje fall då tvångsuppfostran kan ifrågakomma pröva, huruvida någon abnormitet förefinnes hos den minderårige. Det ligger i öppen dag, att det från kriminalpolitisk synpunkt måste vara angeläget att så tidigt som möjligt upptäcka de abnorma element som finnas i detta ungdomliga brottslingsklientel. Genom att en hos brottsligen möjligen förefintlig abnormitet påvisas redan vid tidigt framträdande brottslighet, kan det nämligen bli möjligt att medelst medicinsk behandling eller annan lämplig åtgärd förebygga brott, som han på grund av sin abnorma läggning sannolikt eljest skulle komma att i framtiden föröva. Utsikterna för en framgångsrik behandling äro nämligen i allmänhet större ju tidigare den kan företagas.

Vikten av att de ifrågavarande unga brottslingarnas sinnesbeskaffenhet undersökes har föranlett de sakkunniga att föreslå, att de nuvarande bestämmelserna om förundersökning kompletteras i vissa avseenden. Enligt 1 § lagen den 6 juni 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga har domstol, när den tilltalade ej fyllt 18 år, i vissa fall skyldighet att förordna om förundersökning, i andra fall rätt att meddela sådant förordnande. I instruktionen för förundersökare den 20 juni 1924, 3 §, förekommer vidare ett stadgande, att där anledning är att misstänka att den tilltalade lider av svårare kroppslig sjukdom eller av själslig sjukdom eller defekt, förundersökaren bör, där så kan ske, införskaffa läkarintyg rörande den tilltalade. Efter vad de sakkunniga ha sig bekant, ha i Stockholm sedan någon tid tillbaka förundersökare i viss utsträckning plägat hänvisa icke häktade tilltalade till rättspsykiatriska kliniken vid centralfängelset å Långholmen för undersökning rörande deras sinnesbeskaffenhet.

Enligt de sakkunnigas förslag äger domstol ålägga förundersökaren att införskaffa läkarintyg angående den tilltalades sinnesbeskaffenhet. Förslaget innebär vidare, att förordnande om tvångsuppfostran ej må meddelas med mindre förundersökning, innefattande även sådant anskaffande av läkarintyg, ägt rum. Bestämmelser härom ha intagits i ett utkast till lag om vissa ändringar i 1924 års lag.

I detta sammanhang förtjänar erinras om att enligt 18 § alkoholistlagen

länsstyrelse ej må meddela slutligt förordnande om någons intagande i allmän alkoholistanstalt utan att äga tillgång till bland annat läkarbetyg, avfattat enligt av Konungen meddelade anvisningar. Efter vad de sakkunniga inhämtat, ämna vidare skyddshemssakkunniga föreslå föreskrifter om att definitivt intagande i skyddshem skall föregås av undersökning utförd av psykiatriskt särskilt skolad läkare.

Den i utkastet omhandlade läkarundersökningen skall framför allt avse att utröna, om det finnes anledning misstänka sjuklig rubbning i själsverksamheten, vari här även inbegripes mera höggradig abnormitet. Det får därför anses tillräckligt, att läkaren med stöd av en jämförelsevis summarisk undersökning av den tilltalade avgiver ett intyg enligt av Konungen fastställt formulär. Om efter sådan undersökning anledning finnes till antagande att den tilltalade faller under 5 kap. 5 eller 6 § strafflagen, står det domstolen öppet att enligt sinnessjuklagen förordna om en mera ingående läkarundersökning i syfte att utröna huruvida ettdera av dessa lagrum bör tillämpas. Önskvärt är självfallet, att undersökningen anförtros åt läkare med särskild psykiatrisk skolning, men någon obligatorisk bestämmelse härom har ansetts ej kunna givas. För häktad bör naturligtvis vederbörande fängelseläkare anlitas. Viss anmälningsskyldighet angående häktad persons sinnesbeskaffenhet åligger denne redan enligt 37 § i instruktionen den 31 december 1921 för fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten.

Kostnaden för läkarundersökningen torde bliva jämförelsevis obetydlig. Ej heller är att befara, att en undersökning av det slag varom här är fråga skall vålla nämnvärd tidsutdräkt.

En liknande anordning med summarisk läkarundersökning har enligt vad de sakkunniga inhämtat med framgång tillämpats i Köpenhamn. Det är de sakkunnigas övertygelse, att man på denna väg med enkla medel och för ringa kostnad skall kunna vinna betydelsefulla resultat i kampen mot ungdomsbrottsligheten. I själva verket torde den föreslagna utvidgningen av förundersökningsförfarandet på det sättet innebära ett minimikrav, att ett ytterligare utbyggande av reglerna om förundersökning säkerligen kommer att visa sig utgöra en nödvändig beståndsdel av de reformer på straffsystemets område vilka efter vad de sakkunniga ha sig bekant i en nära framtid bliva aktuella.

Till problemet, huru de allmänna uppfostringsanstalterna skola kunna hållas fria från icke önskvärda element, hör även frågan, huruvida barnavårdslagens regler om intagande i allmän uppfostringsanstalt av för skyddsuppfostran omhändertagna barn och ungdomar äro väl avvägda. Erfarenheten måste anses hava visat, att de som enligt dessa bestämmelser överflyttas till allmän uppfostringsanstalt och i synnerhet de bland dessa som omhändertagits i åldern mellan 18 och 21 år utöva ett störande inflytande på livet inom anstalten. Enligt vad i historiken omtalats, ha emellertid skyddshemssakkunniga föreslagit, att skyddshemselever med väsentliga bristfälligheter i själslivet icke längre skola överföras till allmän uppfostringsanstalt utan omhändertagas i särskilt inrättade anstalter. Vid sådant förhållande har det icke an-

setts nödigt att utarbete något förslag i detta avseende. Det må emellertid framhållas, att det från de allmänna uppfostringsanstaltarnas synpunkt är angeläget att en organisatorisk förändring sådan som den nu antydda snart kommer till stånd.

I detta sammanhang är jämväl att nämna, att i 11 § av utkastet till lag om tvångsuppfostran givits anvisning om att elev som företer sjuklig rubbning i själsverksamheten skall överföras till lämplig vårdanstalt ävensom att utkastets 10 § innehåller bestämmelse om avskiljande av elev som på grund av sitt uppförande ej lämpligen kan fostras tillsammans med andra elever.

Till sist må påpekas, att den föregående framställningen tydligt torde giva vid handen att de olika lagar som reglera samhällets ingripande för att tillrättaföra och vårda ungdomliga kriminella och asociala icke behandla var sin grupp som med skarpa gränser är skild från de övriga. Fastmera inträffar i icke ringa utsträckning, att en person som omhändertagits jämlikt en lag i fortsättningen bör hänvisas till behandling som är reglerad i en annan lag. Under sådana omständigheter framträder ett oavvisligt behov av samarbete mellan organen för de olika behandlingsformerna. Den nuvarande organisationen företer emellertid härutinnan vissa svagheter genom den bestående uppdelningen mellan olika organ. Anstalterna för ungdomsfängelse komma eventuellt att lyda under fängvårdsstyrelsen, och även förvaringsanstalterna för minskat tillräkneliga förbrytare sortera under denna styrelse. De allmänna uppfostringsanstalterna däremot stå under ledning av särskilda styrelser, vilka höra direkt under justitiedepartementet. Skyddshemmen åter, för vilka likaledes finnas särskilda styrelser, stå under tillsyn av fattigvårds- och barnavårdsbyrån inom socialdepartementet. Genom vilka organisatoriska åtgärder behovet av samverkan mellan de olika behandlingsformerna bäst skulle tillgodoses, skall emellertid icke dryftas i detta sammanhang. De sakkunniga hava endast velat framhålla, att här föreligger ett organisationsproblem av central betydelse för genomförande av de reformer inom betydelsefulla områden av kriminalpolitiken vilka för närvarande förberedas. Det synes därför de sakkunniga angeläget, att detta problem med det snaraste upptages till behandling vid pågående utredningar rörande straffsystemet och vad därmed sammanhänger.

Utkast till Lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för gällande rätt, äro de lagbestämmelser som reglera tvångsuppfostringsåtgärden att finnas dels i 5 kap. 3 § strafflagen, dels ock i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran. Att på dylikt sätt fördela de av de sakkunniga föreslagna lagbestämmelserna mellan strafflagen och en särskild lag skulle, efter vad de sakkunniga funnit, medföra, att i straff-

lagen finge anslås betydligt ökat utrymme åt reglerna om tvångsuppfostran. Det har med hänsyn härtill synts ur överskådlighetens synpunkt vara att föredraga att efter mönster av lagen om ungdomsfängelse samla alla de för tvångsuppfostringsåtgärden väsentliga bestämmelserna i en särskild lag om tvångsuppfostran samt att inskränka strafflagens stadganden om tvångsuppfostran till allenast ett angivande av att denna åtgärd i vissa fall må användas i stället för straff och att stadganden därom meddelas i särskild lag. Den lydelse, som med stöd av dessa överväganden föreslås för 5 kap. 3 § strafflagen, är nära anpassad efter den i samband med lagen om ungdomsfängelse antagna nya lydelsen av 2 kap. 2 § strafflagen. I ordalagen har emellertid inlagts en anvisning om att tvångsuppfostran, liksom hittills, icke skall anses såsom straff.

Den föreslagna lagen avses skola träda i kraft den 1 januari 1937. Att lagen om ungdomsfängelse skall träda i kraft den dag Konungen förordnar — vilket sammanhänger med att sistnämnda lag förutsätter att erforderliga anordningar vidtagas för förvaring av dem som dömts till ungdomsfängelse — torde icke utgöra något hinder för att utsätta bestämd dag för ikraftträdandet av de i utkastet upptagna reformerna beträffande tvångsuppfostran.

Utkast till Lag om tvångsuppfostran.

Förordnande om tvångsuppfostran omtalas i 5 kap. 3 § strafflagen såsom förordnande om insättande i allmän uppfostringsanstalt. Även annorstädes i lag talas om insättande i allmän uppfostringsanstalt i stället för om tvångsuppfostran. Det senare uttrycket förekommer emellertid i rubriken till lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran och torde ha vunnit burskap i allmänt språkbruk.

Det år 1922 avgivna betänkandet på förevarande område innehöll förslag till »lag om tvångsuppfostran åt unga förbrytare». I detta lagförslag brukades genomgående uttrycket tvångsuppfostran, och påföljdens ådömande angavs såsom förordnande, att den brottslige skulle undergå tvångsuppfostran. I yttranden över förslaget framfördes den invändningen, att uttrycket »undergå tvångsuppfostran» ledde tanken till undergående av straff och att de nuvarande bestämmelsernas uttryck »insättas i allmän uppfostringsanstalt» vore mera anpassat efter realiteterna.

I de sakkunnigas lagutkast användas uttrycken tvångsuppfostran och undergående av tvångsuppfostran. Det har nämligen synts bäst motiverat att i lagtexten på detta sätt anknyta till det gängse språkbruket, varigenom enkla och lättfattliga uttryckssätt vinnas. För den minderåriges möjligheter att efter avslutad uppfostringsåtgärd åter inpassas i samhället torde det avgörande icke vara åtgärdens benämning utan den verkliga skillnaden mellan upp-

fostringsanstalt och straffanstalt. Det har dock ansetts böra undvikas att tala om den minderåriges »insättande» i anstalt.

För att vinna ett enkelt uttryckssätt användas om den, för vilken förordnande om tvångsuppfostran meddelats, flerstädes i utkastet beteckningar som angiva att han är dömd till tvångsuppfostran. Den grundläggande 1 § är emellertid avfattad på sådant sätt, att en dom till tvångsuppfostran kommer att innehålla förordnande att den minderåriga skall undergå tvångsuppfostran.

1 §.

Tvångsuppfostran kan enligt 5 kap. 3 § strafflagen ifrågakomma om den tilltalade vid brottets begående fyllt 15 men ej 18 år. Enligt 9 § lagen angående verkställighet av tvångsuppfostran gäller vidare, att därest förordnande om tvångsuppfostran ej gått i verkställighet innan den minderåriga uppnått 18 år, förordnandet skall vara förfallet.

Om ungdomsfängelse är stadgat, att därtill kan dömas om den brottslige vid domens meddelande fyllt 18 år och brottet blivit begånget innan han fyllt 21 år.

I utkastet har föreslagits den förändringen i reglerna om tvångsuppfostran, att den övre åldersgränsen anslutits till den undre åldersgränsen för ungdomsfängelse. Det har sålunda föreskrivits, att förordnande om tvångsuppfostran må förekomma allenast om den brottslige vid domens meddelande ej fyllt 18 år. I utkastets 20 § har vidare, av skäl som angivas vid nämnda paragraf, den ålder vid vilken verkställighet av tvångsuppfostran senast kan taga sin början bestämts till 19 år.

Bestämmelsen att förordnande om tvångsuppfostran ej må meddelas för den som fyllt 18 år må icke föranleda till att högre rätt anser sig förhindrad att fastställa förordnande beträffande någon som efter förordnandet uppnått nämnda ålder. Någon uttrycklig bestämmelse härom har ej ansetts erforderlig, då med hänsyn till regeln i 5 § andra stycket i utkastet att förordnande om tvångsuppfostran skall gå i verkställighet utan hinder av att det ej vunnit laga kraft, tvekan icke gärna kan uppstå om att fastställelse i nämnda fall må ske. Att högre rätt således icke i alla fall behöver hänföra förutsättningarna för sin dom till tidpunkten för denna, är ej utan motstycke i gällande lagstiftning. Här må erinras om bestämmelsen i 1 § alkoholistlagen angående alkoholist som blivit »under de två senast förflutna åren» tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri. Denna bestämmelse anses för det fall, att länsstyrelses beslut om alkoholistens intagande i allmän alkoholistanstalt överklagas till regeringsrätten, innebära, att även denna domstol har att räkna tvåårstiden från länsstyrelsens beslut.

Enligt 5 kap. 3 § strafflagen förutsättes för förordnande om tvångsuppfostran, att den minderåriga dömes till böter eller fängelse eller till straffarbete i högst två år. Förordnandet går ut på att han skall i stället för att undergå det ådömda straffet insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Ungdomsfängelse åter ådömes direkt utan den omgång, som ligger i att ett annat straff först ådömes. Såsom förutsättning för ådömande av ungdomsfängelse stadgas i 1 § ungdomsfängelselagen, att å det föreliggande brottet eller, där flera brott förövats, å något av dem enligt lag kan följa fängelse eller straffarbete. Som en ytterligare begränsning gäller enligt lagrummet, att till ungdomsfängelse ej må dömas där enligt lag å brottet eller något av brotten lägst kan följa straffarbete i fyra år eller däröver.

Såsom i historiken nämnts, har första lagutskottet vid 1935 års riksdag i sitt av riksdagen godkända utlåtande angående ungdomsfängelselagen påpekat den olikhet, som med avseende å sättet för ådömandet råder mellan tvångsuppfostran och ungdomsfängelse, samt uttalat att utskottet ansåge synnerligen önskvärt att denna olikhet såvitt möjligt upphävdes.

De sakkunniga hava i utkastet upptagit den i lagen om ungdomsfängelse brukade anordningen och föreslå följaktligen, att tvångsuppfostran ådömes direkt utan att först något straff utsättes. Vad beträffar de förutsättningar för förordnande om tvångsuppfostran vilka böra uppställas med avseende å det ifrågavarande brottets svårhetsgrad, föranleder den sålunda intagna ståndpunkten till att dessa, liksom i lagen om ungdomsfängelse, anknytas till straffskalan för brottet i stället för såsom enligt nuvarande lag till ett ådömt straff.

I fråga om beskaffenheten av de brott, vilka skola kunna föranleda förordnande om tvångsuppfostran, är att uppmärksamma den utveckling, som efter tvångsuppfostringsinstitutets tillkomst ägt rum på den samhälleliga barn- och ungdomsvårdens område. Såsom i historiken påpekats, infördes tvångsuppfostringsinstitutet på sin tid såsom ett led i ett omfattande lagstiftningsarbete för organiserande av samhällets barnavård. Genom lag den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn gävos bestämmelser, som avsågo att genom barnavårdsnämnds försorg bereda ändamålsenlig uppfostran åt barn vilka vid tiden för omhändertagandet icke fyllt 15 år. Endast i undantagsfall kunde vanartat barn enligt denna lag omhändertagas efter uppnående av nämnda ålder. För dem som överskridit femtonårsgränsen var tvångsuppfostringsinstitutet avsett, därvid emellertid såsom förutsättning gällde att vederbörande skulle ha begått brott för vilket han dömts till böter eller fängelse i högst sex månader. Genom lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård, barnavårdslagen, vilken avlöste 1902 års lag, ålades barnavårdsnämnd att vidtaga åtgärder beträffande barn under 18 år, som befinnes så vanartat att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för dess tillrättaförande. Genom ändring av barnavårdslagen enligt lag den 31 maj 1934 har barnavårdsnämnds skyldighet att vidtaga åtgärder utvidgats till att omfatta även person i åldern mellan 18 och 21 år, som befinnes vara hemfallen åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt. Såsom i historiken omtalats, har vidare genom ändring i 5 kap. 3 § strafflagen maxigränsen för förordnande om tvångsuppfostran höjts därhän, att numera utom böter även fängelse över sex månader och straffarbete ej överstigande två år kunna utbytas mot tvångsuppfostran.

I betraktande av utvecklingen av barnavårdsnämnds behörighet och skyl-

dighet att ingripa mot vanartad ungdom torde det ej möta betänkligheter att undantaga sådana brott som endast äro belagda med böter från dem som kunna föranleda tvångsuppfostran. Liksom det icke ansetts behöva förekomma, att för sådana brott dömes till ungdomsfängelse, synes det ej erforderligt att låta dessa brott giva anledning till förordnande om tvångsuppfostran. I den mån den som gör sig skyldig till sådant brott behöver omhändertagas av samhället för uppfostrande behandling, torde möjligheterna för åtgärd enligt barnavårdslagen vara fullt tillräckliga. Någon avsevärd inskränkning av tvångsuppfostringsklientelet medför för övrigt icke den föreslagna förändringen. Enligt inhämtade upplysningar hava nämligen av 276 under de senaste åren å uppfostringsanstalten å Bona intagna elever endast 20 varit dömda till böter, och av dessa har endast ett fåtal dömts för brott på vilket allenast böter kunna följa.

Utvecklingen efter tvångsuppfostringsinstitutets tillkomst har vidare gått i riktning av att tillåta utbyte mot tvångsuppfostran av allt svårare straff. Att märka är jämväl, att efter ändring av 5 kap. 2 § strafflagen genom lag den 10 maj 1935 straffet för brott, begånget av någon som fyllt 15 men ej 18 år, kan nedsättas under vad i allmänhet å gärningen bort följa utan annan begränsning än den som följer av det allmänna straffminimum. Med hänsyn härtill torde det vara motiverat att vid omarbetningen av reglerna om tvångsuppfostran icke längre behålla något stadgande, att tvångsuppfostran skulle vara utesluten vid brott överstigande viss svårhetsgrad. Emedan enligt bestämmelserna i andra stycket av utkastets förevarande paragraf hänsyn skall tagas bland annat till brottets beskaffenhet då det gäller att överväga huruvida det skall förordnas om tvångsuppfostran, torde icke behöva befaras, att domstolarna skola meddela sådant förordnande där detta av allmänpreventiva skäl skulle vara mindre lämpligt.

Beträffande förutsättningarna i övrigt för förordnande om tvångsuppfostran må här hänvisas till vad ovan anförts under »Allmänna synpunkter».

Genom utkastets anordning att föreskriva direkt förordnande om tvångsuppfostran i stället för nuvarande förfarande att utsätta straff vilket utbytes mot tvångsuppfostran bortfaller den nuvarande möjligheten, att påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ådömes vid sidan av tvångsuppfostran. Detta måste anses motiverat jämväl av sakliga skäl och bringar, i enlighet med ett av 1935 års riksdag uttryckt önskemål, reglerna om tvångsuppfostran på denna punkt till överensstämmelse med reglerna om ungdomsfängelse. Ett förslag om avskaffande av påföljden har för övrigt utarbetats inom justitiedepartementet (statens offentl. utr. 1935: 60). Av den i utkastet föreslagna förändringen i nu nämnda hänseende följer, att vissa författningar böra upphävas, nämligen kungl. kungörelsen den 20 juni 1924 angående insändande till prästerskapet av uppgift rörande utskrivning av elev från allmän uppfostringsanstalt i vissa fall ävensom kungl. cirkuläret samma dag till de ecklesiastiska konsistorierna med anledning av lagen den 6 juni 1924 om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

Vad angår tillämpningsområdet för tvångsuppfostringsåtgärden torde gälla, att bestämmelserna i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran erhålla giltighet såväl beträffande brott vilka äro belagda med straff i strafflagen som i fråga om brott enligt författningar utanför strafflagen. Att märka är dock, att denna åtgärd icke kan träda i stället för straff enligt tryckfrihetsförordningen, då i denna grundlag § 5 mom. 15 stadgas att »den brottslige, i alla de fall, då han ej redan gjort sig saker till dödsstraff eller straffarbete på livstid, skall särskilt undergå den bestraffning, som han, enligt denna lag, sig ådragit». Lika litet som en erinran härom ansetts behöflig i lagen om ungdomsfängelse, har det ansetts nödigt intaga en sådan i förevarande lag.

2 och 3 §§.

Enligt strafflagen 5 kap. 3 § första stycket andra punkten skall, om anstånd med straff enligt lagen om villkorlig dom förklaras förverkat och den dömden då ännu ej fyllt 18 år, bestämmelserna angående förordnande om tvångsuppfostran vara tillämpliga ändå att ny straffdom ej meddelas.

I lagen om ungdomsfängelse, 2 och 3 §§, givas stadganden beträffande ådömande av ungdomsfängelse av innehåll, att om någon som genom villkorlig dom fått anstånd med fängelse eller straffarbete, innan han fyllt 21 år begått nytt brott eller annorledes förverkat anståndet med straffet, domstolen må döma honom till ungdomsfängelse ändå att förverkandet ej sker på grund av brott varå enligt lag kan följa fängelse eller straffarbete. Dessa bestämmelser i ungdomsfängeslagen äro att jämföra med innehållet i 1 § samma lag, enligt vilket det är en förutsättning för ådömande av ungdomsfängelse att den tilltalade begått brott varå enligt lag kan följa fängelse eller straffarbete. Av jämförelsen framgår, att vid förverkande av villkorlig dom kravet på att den tilltalade för att kunna dömas till ungdomsfängelse skall ha begått brott av viss svårhetsgrad må hänföras till det brott, som föranlett den villkorliga domen: Vidare framgår av jämförelsen, att det ej, som eljest, räcker med att i strafflatituden för detta brott ingår fängelse eller straffarbete utan att det fordras, att för brottet dömts till sådant straff. Till motivering av den sistnämnda skärpningen av förutsättningarna i förhållande till huvudregeln i 1 § anförde föredragande departementschefen i propositionen (s. 41), att av ungdomsfängeslagens allmänna grunder följde att ungdomsfängelse ej borde användas, om brottsligheten vore så ringa att den funnes kunna sonas med böter.

Enligt utkastets 1 § skall tvångsuppfostran i likhet med ungdomsfängelse icke kunna ådömas med mindre den tilltalade begått brott som är belagt med fängelse eller straffarbete. Det har under sådana omständigheter syntts följderiktigt att jämväl beträffande det fall, att villkorlig dom förklaras förverkad, efterbilda reglerna i lagen om ungdomsfängelse. Bestämmelser motsvarande 2 och 3 §§ ungdomsfängeslagen ha därför intagits i nu förevarande paragrafer.

4 §.

Stadgandet i denna paragraf har med allenast en formell jämkning hämtats från 5 § lagen den 6 juni 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i

brottmål rörande vissa minderåriga. De sakkunniga ha nämligen funnit sig böra föreslå, att stadgandet i sistnämnda lagrum utbrytes ur sitt nuvarande sammanhang för att infogas i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran. Vid den utredning angående ändring av bestämmelserna om villkorlig straffdom, vilken pågår inom justitiedepartementet, torde det bliva anledning att ägna ingående uppmärksamhet åt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, och det synes sannolikt, att det därvid skall visa sig ändamålsenligt att inordna de i nyssnämnda lag givna stadgandena rörande särskild förundersökning beträffande den som ej fyllt 18 år bland stadganden rörande liknande förundersökning i andra fall. Vid sådant förhållande synes det icke önskvärt, att vid omarbetning av bestämmelserna om tvångsuppfostran i nämnda lag behålla ett stadgande, vilket såsom det ifrågavarande uteslutande rör tvångsuppfostran och åt vilket därför icke lämpligen kan beredas plats i de andra sammanhang där de övriga bestämmelserna i den nämnda lagen kunna tänkas bliva inordnade.

5 §.

Enligt denna paragraf skall till tvångsuppfostran dömd intagas i allmän uppfostringsanstalt och kvarstå såsom elev vid anstalten till dess han på sätt i 12 § sägs utskrivs därifrån. Såsom vid 9 och 11 §§ skall närmare utvecklas, är det dock icke avsett, att tvångsuppfostran alltid uteslutande skall äga rum inom allmän uppfostringsanstalt. Enligt utkastet skall tvärtom kunna förekomma, att elev efter någon tids vistelse i sådan anstalt överlämnas till enskilt hem eller annan anstalt för att där undergå fortsatt fostran och utbildning. Av förevarande paragraf torde framgå, att eleven även efter överlämnandet är att anse såsom elev vid den allmänna uppfostringsanstalten. Elevskapet upphör först, då han utskrivs därifrån på prov eller slutligt.

I 2 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas, att domstols förordnande om tvångsuppfostran skall gå i verkställighet genast utan hinder därav att det ej vunnit laga kraft. Enahanda stadgande fanns upptaget i 12 § av 1922 års förslag. I lagen om ungdomsfängelse är motsvarande stadgande, i 5 §, försett med ett förbehåll, som möjliggör att domstolen kan uppskjuta verkställigheten till dess förordnandet vunnit laga kraft.

De sakkunniga hava vid övervägande av hithörande frågor fäst stort avseende vid att det för den dömdes egen skull måste anses vara av vikt att den uppfostrande behandlingen utan uppskov tager sin början. Att det någon gång skulle kunna inträffa att ett av underrätt meddelat förordnande om tvångsuppfostran upphäves av högre rätt och således en i allmän uppfostringsanstalt intagen elev befinnes icke hava bort sändas till anstalten, torde icke behöva ingiva större betänkligheter, då den behandling för vilken eleven varit föremål saknar karaktär av straff och allenast fullföljer ett uppfostrande syfte. I utkastet har med hänsyn till det anförda bibehållits nuvarande lags regel i förevarande avseende. Med tanke på att fall kunna inträffa då den till tvångsuppfostran dömd skäligen bör medgivas något rådrum för att ordna sina an-

gelägenheter innan han överlämnas till uppfostringsanstalten, har det dock ansetts lämpligt att ej såsom i nuvarande lag särskilt inskräpa att verkställigheten skall ske genast.

Lagen om verkställighet av tvångsuppfostran innehåller i 2 § ett stadgande, att den som ådömts tvångsuppfostran skall genom Konungens befallningshavandes försorg överlämnas till allmän uppfostringsanstalt. Då länsstyrelse genom landshövdingeinstruktionen, § 10, ålagts att tillse att lagakraftvunna utslag i brottmål i behörig ordning befordras till verkställighet, har stadgandet ansetts kunna utgå.

I utkastet har i stället upptagits en bestämmelse angående verkställigheten, vilken icke äger någon motsvarighet i nuvarande lag. I denna del är utkastet föranlett av en från chefen för justitiedepartementet till de sakkunniga överlämnad skrivelse från föreningen Sveriges stadsfiskaler till riksdagens justitieombudsman, dagtecknad den 13 september 1935. I skrivelsen hänvisas till en början till de genom lag den 23 februari 1934 genomförda ändringarna i 27 och 30 kap. rättegångsbalken samt 11 och 12 kap. lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes. Efter dessa lagändringar står det öppet för part, som i målet hålles häktad eller enligt beslut i målet är intagen i allmän uppfostringsanstalt eller i avbidan å sådant intagande hållen i förvar, att avlämna besvärsskrift till Konungens befallningshavande eller tillsyningsmannen vid häktet eller föreståndaren för anstalten. Föreningen uttalar, att lagstiftaren med dessa lagändringar troligen avsett bland annat att införa möjlighet för domstol att förordna att minderårig i avbidan på intagande i uppfostringsanstalt skall hållas i förvar. Något tillägg hade emellertid icke samtidigt gjorts till lagen om verkställighet av tvångsuppfostran, enligt vilkens 2 § alltså fortfarande gällde att då domstol förordnat om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt den minderåriga genom Konungens befallningshavandes försorg skulle överlämnas till sådan anstalt. Föreningen fortsätter:

Det torde höra till undantagen att minderårig blir häktad, utan vanligen är den minderåriga på fri fot under rättegången och även närmaste tiden efter det domstol förordnat om den minderåriges intagande å uppfostringsanstalt. Det blir först sedan vederbörande länsstyrelse efter att hava erhållit domstolens utslag förordnat jämlikt nämnda stadgande om verkställighet av domstolsbeslutet som den minderåriga omhändertages och överföres till uppfostringsanstalt. Genom ovannämnda lagändring har lagstiftaren troligen tänkt sig, att domstolen skall i slutliga utslaget vid behov kunna därjämte besluta, att den minderåriga skall i avbidan på intagande i uppfostringsanstalt hållas i förvar till dess länsstyrelsens verkställighetsförordnande härutinnan kommer, vilket vanligen brukar dröja minst en vecka efter domstolsbeslutet. Förmodligen har lagstiftaren tänkt sig, att i de fall, då den minderåriga genom yttranden under rättegången eller annorledes uttalat någon avsikt att avvika, det skulle kunna ordnas så, att domstolen vid beslutets meddelande, då den minderåriga vanligen är personligen närvarande, skall kunna meddela ett tilläggsbeslut om hållande av den minderåriga i förvar till dess länsstyrelsens förordnande hinner meddelas och verkställas.

På grund av att intet tillägg samtidigt gjorts till 2 § verkställighetslagen

av den 27 juni 1902 torde domstolarna vara tveksamma, om de överhuvud taget hava befogenhet att meddela något beslut i ovannämnda avseende om den minderåriges »hållande i förvar». Därjämte torde erfordras stadgande om sådant »hållande i förvar» skall ske genom vederbörande åklagares försorg vid stads- resp. häradshäkte eller om de under kungl. fångvårdsstyrelsen lydande straffanstalterna därvid skola anlitas. Det sistnämnda synes vara det enda möjliga, men i brist på stadgande torde frågan vara tveksam.

Den mest praktiska lösningen torde vara att genom tillägg till 2 § i verkställighetslagen det föreskrives, att i de fall, då anledning förefinnes till antagande att minderårig, beträffande vilken domstol förordnat om insättande i allmän uppfostringsanstalt, skall avvika eller annan svårighet uppstå vid verkställande av nämnda förordnande, domstol äger rätt att besluta att den minderåriga omedelbart skall genom åklagarens försorg omhändertagas och överföras till statens uppfostringsanstalt å Bona resp. diakonissanstaltens i Stockholm skyddshem å Viebäck. Genom sådan anordning skulle undvikas för den minderåriga olämpligt »hållande i förvar» å straffanstalt i avbidan på verkställighetsbeslut av vederbörande länsstyrelse, och skulle den minderåriga utan någon tidsutdräkt komma under resp. uppfostringsanstalts vård.

Till belysning av de i skrivelsen berörda förhållandena omtalar föreningen ett fall, då en person om vilkens intagande i allmän uppfostringsanstalt rådhusrätt i september 1934 meddelat förordnande begivit sig till sjöss och därigenom under en månad lyckats undandraga sig verkställighet av förordnandet.

De olägenheter, vilka beröras i föreningens skrivelse, äro tydligen av beskaffenhet att påkalla uppmärksamhet i förevarande sammanhang. I utkastet har till undanröjande av olägenheterna intagits en bestämmelse, enligt vilken den dömde må av polismyndighet tagas i förvar i avbidan på verkställighet av förordnandet om tvångsuppfostran. Naturligtvis bör denna befogenhet användas med urskillning. Frågan var den dömde skall förvaras, torde få avgöras efter de praktiska möjligheter som stå till buds, därvid självfallet bör tillses att han ej utsättes för en starkare frihetsinskränkning än förhållandena göra erforderligt. I många fall torde ett närbeläget sjukhus, skyddshem eller ålderdomshem erbjuda den bästa förvaringsplatsen. De förvaringsrum, som äro avsedda för anhållna eller häktade personer, kunna emellertid även ifrågakomma.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga betona vikten av att förordnande om tvångsuppfostran verkställas så snart ske kan, när ej särskilda skäl föranleda till annat. I synnerhet är detta av vikt, då den dömde hålles i förvar. Genom att begagna telegraf- eller telefonförbindelserna torde det vara möjligt att undvika de dröjsmål om en vecka eller mera som nu stundom lära förekomma.

6 §.

I förhållande till 1 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran erbjuder utkastets förevarande paragraf framför allt den avvikelsen, att i paragrafen uttryckligen stadgas att avdelning av anstalt kan tjänstgöra såsom allmän uppfostringsanstalt. Motsvarigheter till detta stadgande finnas i 4 § sinnessjuklagen, 32 § alkoholistlagen och 7 § lagen om ungdomsfängelse samt, i

viss mån, även i 43 § barnavårdslagen. Vid avfattandet av paragrafen ha de sakkunniga haft sin uppmärksamhet riktad på att det kan komma att befinnas praktiskt, att en avdelning av en anstalt inrättas för mottagande av viss del av tvångsuppfostringsklientelet. Vad de kvinnliga eleverna beträffar kan en sådan åtgärd tänkas bli motiverad av deras förhållandevis ringa antal, vilket kan göra samarbete med en även för annat ändamål inrättad anstalt önskvärt. I fråga om de manliga eleverna förtjänar i detta sammanhang i synnerhet att uppmärksammas behovet av en sluten avdelning för elever med rymningstendenser, för svårdisciplinerade eller psykiskt smittofarliga. I utkastets 10 § har intagits en bestämmelse, att där elev på grund av sitt uppförande icke lämpligen kan fostras tillsammans med andra elever, han skall hållas i särskild avdelning eller på annat sätt från dem avskiljas. Det är möjligt, att behovet av en sådan särskild avdelning för svårskötta element bland tvångsuppfostringseleverna skulle kunna fyllas i samband med en motsvarande anordning för annat klientel, närmast ungdomsfängelsets eller skyddshemmens. Utan att närmare ingå på de olika organisatoriska möjligheter som härvidlag äro tänkbara hava de sakkunniga med hänsyn till det anförda funnit önskvärt, att enligt lagen om tvångsuppfostran även avdelning av anstalt må kunna tjänstgöra såsom allmän uppfostringsanstalt.

Vid förevarande paragraf bör till sist anmärkas, att bestämmelser om stadga för allmän uppfostringsanstalt och uppsikt över sådan anstalt inrymts i utkastets 7 §.

7 §.

I den av Konungen fastställda stadga, som enligt denna paragraf skall finnas, böra intagas bestämmelser om styrelsens sammansättning. Det är av vikt, att styrelsen består av socialt intresserade och erfarna personer. Bland ledamöterna bör medicinsk och pedagogisk erfarenhet vara företrädd. Vidare torde det vara lämpligt, att i styrelsen finnas både män och kvinnor. I fråga om annan anstalt än statsanstalt torde åt staten böra tillförsäkras inflytande genom bestämmelse i stadgan, att visst antal av styrelsens ledamöter skall utses av Konungen. Enligt de sakkunnigas mening är det vidare angeläget, att genom föreskrift i stadgan eller på annat sätt drages försorg om att vid anstalten knytes en läkare med särskild psykiatrisk skolning.

Liksom enligt nuvarande lag skall även enligt utkastet allmän uppfostringsanstalt stå under uppsikt som av Konungen bestämmes.

8 §.

Första stycket i förevarande paragraf överensstämmer i huvudsak med 9 § tredje stycket samt 13 § första och andra styckena i 1922 års förslag. Det innefattar något mera utförliga och bestämda anvisningar än det motsvarande stadgandet i 3 § första stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran.

Något stadgande om att elev i allmän uppfostringsanstalt kan medgivnas permission från anstalten finnes icke i nuvarande lag. Uteslutet är måhända

icke, att elev i exceptionella fall, t. ex. då en nära anhörig ligger för döden, skulle kunna med stöd av 4 § första stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran beredas möjlighet att för kortare tid lämna anstalten, men detta stadgande åsyftar tydligen andra fall än det nu exempelvis nämnda.

Frågan om permission var beträffande ungdomsfängelse föremål för övervägande i samband med ungdomsfängelselagens tillkomst. I yttrande över betänkandet med förslag till lag om ungdomsfängelse, vilket förslag icke innehöll något stadgande om permission, anförde socialstyrelsen därom i huvudsak följande.

Från sin befattning med den organiserade alkoholistvården hade styrelsen kunnat hämta vissa erfarenheter angående betydelsen av ifrågavarande institut. En sådan möjlighet till tillfälligt avbrott i vistelsen å ungdomsfängelse kunde tänkas påkallad för att den intagne, där han komme från ett gott föräldrahem, skulle kunna upprätthålla en närmare kontakt med hemmet. Vid familjehögtider, sjukdomsfall och dödsfall inom familjen kunde permission sålunda tänkas förekomma. Minst lika betydelsefullt syntes vara, att den intagne genom permission kunde beredas möjlighet att personligen söka en arbetsanställning, eventuellt fullgöra en kortare tids provtjänstgöring och över huvud träffa erforderliga förberedelser för övergången till eller återinträdet å arbetsmarknaden efter frigivningen. Styrelsen föreställde sig, att åtskilliga fördelar skulle vara förenade med ett permissionsinstitut vid ungdomsfängelse och att detsamma skulle vara ägnat befästa förtroendet för den fostrande behandling, som ungdomsfängelset avsåge. Påpekas finge också, att permissionsinstitutet ägde en ej ringa betydelse för anstaltsledningens möjligheter att uppmuntra och sporra de intagna i deras dagliga arbete under strafftiden liksom i disciplinärt avseende.

Föredragande departementschefen uttalade i propositionen, att frågan om införande för särskilda undantagsfall av möjlighet till kortare permission för de intagna torde vara förtjänt av uppmärksamhet. Med hänsyn till att strafftiden vore obestämd torde emellertid enligt departementschefen bestämmelse i ämnet icke behöva upptagas i förevarande lag utan kunna utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Mot en sådan bestämmelse som möjliggjorde för anstaltens styresman eller för nämnden att, när särskilda skäl därtill förelåge, bevilja en å anstalten intagen permission för kortare tid syntes betänkligheter icke möta. — Någon bestämmelse om permission inflöt icke i lagen om ungdomsfängelse.

I det till trycket ej befordrade förslag till förordning angående vård och behandling av personer, intagna i statens fångvårdsanstalter, vilket den 30 mars 1935 avgivits av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga, finnes upptagen en bestämmelse, 23 §, av innehåll att fångvårdsstyrelsen skall äga medgiva fånge tillhörande någon av vissa närmare angivna kategorier att besöka anhörig eller annan närstående som är svårt sjuk, så ock att bevista anhörigs eller annan närståendes begravning.

Möjlighet att giva permission åt elev i allmän uppfostringsanstalt skulle enligt de sakkunnigas mening otvivelaktigt vara av värde. Uppenbarligen måste det hos elev i den ålder det här gäller alstra en bitterhet, som motverkar den uppfostrande behandlingens syfte, om det förmenas honom t. ex. att be-

söka en nära anförvant på hans dödsbädd eller att bevista en sådan anhörigs begravning. Permission torde emellertid ej böra ifrågakomma endast i dylika exceptionella fall utan böra ingå som en mera normal beståndsdel av den uppfostrande behandlingen. Det mången gång deprimerande tryck, som anstaltslivet utövar på eleverna och som giver sig tillkänna genom tendensen att försöka avvika, kan behöva lättas genom kortare avbrott. Genom att införa permissionsinstitutet skulle man enligt de sakkunnigas uppfattning i viss mån skapa en säkerhetsventil mot avvikanden. En klok användning av möjligheten att medgiva permission skulle emellertid även kunna ha en positivt uppfostrande betydelse. I denna möjlighet skulle anstaltsledningen äga ett medel att belöna elev, som ådagalagt gott uppförande, och visa honom ett förtroende, vilket skulle vara ägnat att höja honom i hans egna ögon och därmed påverka karaktärsdaningen i gynnsam riktning. Det är även angeläget, att elev icke genom lång oavbruten anstaltsvistelse blir främmande för livet utanför anstalten. I många fall kan det vara för honom nyttigt, att han får genom besök i sitt hem upprätthålla kontakten med de sina. I huru stor utsträckning permission bör komma till användning, måste emellertid ytterst bliva beroende av erfarenheterna vid institutets praktiska tillämpning.

Att uttrycklig bestämmelse om permission för elev i allmän uppfostringsanstalt upptages i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran, kan måhända synas överflödigt, särskilt med hänsyn därtill att i utkastet ej föreskrives att till tvångsuppfostran dömd ovillkorligen skall under hela tvångsuppfostrings-tiden kvarhållas i anstalten. När de sakkunniga haft att i utkastet angiva huvudgrunderna för behandlingen av till tvångsuppfostran dömda, ha de emellertid ansett sig icke kunna förbigå en för behandlingen enligt deras mening så väsentlig bestämmelse. Med hänsyn till det anförda har i utkastets förevarande paragraf såsom sista stycke upptagits en bestämmelse av innehåll, att elev må för kortare tid beviljas permission.

9 §.

I 4 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas, att om minst ett år förflutit sedan elev blivit intagen i allmän uppfostringsanstalt, anstaltens styrelse äger, därest sådant finnes för eleven gagneligt, tills vidare eller för viss tid överlämna honom till enskild vård och tillsyn eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må enligt stadgandet vidtagas även tidigare, om särskilda omständigheter det föranleda och den myndighet som äger uppsikt över anstalten samtycker därtill. Därjämte föreskrives, att då elev sålunda placeras utom anstalten, förbehåll skall göras om rätt för anstaltens styrelse att när som helst återtaga honom samt att styrelsen skall vara skyldig att återtaga honom om hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder. Tilllika stadgas plikt för styrelsen att utöva tillsyn över elev, som vistas utom anstalten.

Om dessa bestämmelser yttras i 1922 års betänkande (s. 107 f.):

Stadgandena torde huvudsakligen vinna tillämpning i sådana fall, då elevens uppfostran kan antagas hava fortskridit så långt, att man kan hysa för-

hoppning om hans välförhållande. Hans placering utom anstalten får härvid karaktären av en förmedlande övergång till den fullständiga frihet, som följer med slutlig utskrivning, och bereder tillfälle att pröva, huruvida han kan anses rättad. Här passar den i praxis vanligen använda termen villkorlig utskrivning.

Ett överlämnande till enskild vård och tillsyn torde emellertid i vissa undantagsfall kunna finnas för elev gagneligt, oaktat han är i behov av fortsatt fostran. En sådan åtgärd kan vara lämplig med avseende å vissa mera godartade elever. Sedan dessa under någon tid åtnjutit fostran i anstalt och varit underkastade dess disciplin, kan vidare anstaltsvistelse stundom anses obehörlig, fastän tvekan ännu råder, huruvida de skola förhålla sig väl, om de lämnades att reda sig på egen hand, låt vara under tillsyn. Ett omhändertagande i enskilt hem för fortsatt fostran och utbildning kan ock med fördel komma till användning för elever, som på grund av sin psykiska konstitution hava särskilt svårt att anpassa sig efter förhållandena i en anstalt och i ovanligt hög grad lida av anstaltslivets tryck.

Enligt de sakkunnigas mening bör emellertid en bestämd åtskillnad göras mellan överlämnande till fostran och utbildning utom anstalten å ena och villkorlig utskrivning å andra sidan. I förra fallet är fråga om ett led i ett alltjämt fortgående uppfostringsförfarande, ehuru detta förlagts utom anstalten. I senare fallet får däremot elevens fostran i princip anses avslutad, och gäller det att pröva det vunna uppfostringsresultatet. Förutsättningarna för de olika åtgärdernas vidtagande kunna därför icke vara ensartade. Ej heller böra rättsverkningarna vara desamma. Villkorlig utskrivning synes nämligen böra bereda eleven en jämförelsevis tryggad ställning gent emot återkallelse och andra ingripanden från anstaltsledningens sida. Endast om han visar dåligt uppförande eller bryter mot honom givna föreskrifter, bör han kunna tvingas tillbaka till anstalten. Elev, som omhändertagits i enskilt hem för fortsatt fostran, bör däremot kunna återtagas till anstalten, när helst det prövas ändamålsenligt, sålunda bland annat, då han finnes icke vidare vara lämpad för denna slags fostran, eller då det hem, som har honom i sin vård, icke längre tillbörligen fyller sin uppgift. Vål bör elev stå under särskild tillsyn, vare sig han blivit villkorligt utskriven eller överlämnats till fortsatt fostran utom anstalten, men i senare fallet torde tillsynen böra närmare anknytas till själva anstaltsledningen, som jämväl noggrant bör vaka över att det hem, åt vilket elevens fostran anförtrotts, vederbörligen fullgör sina förpliktelser.

Huvudsakligen på nu återgivna grunder föreslogs i 1922 års betänkande ett stadgande, 17 §, av innehåll att elev, där så prövades för honom gagneligt, tills vidare eller för viss tid skulle kunna överlämnas till fostran och utbildning utom anstalten under anstaltsledningens tillsyn. Förr än ett år förflutit från det eleven blivit intagen i anstalten, finge dock sådan åtgärd icke vidtagas, med mindre särskilda omständigheter det föranledde och överstyrelsen för anstalten därtill samtyckte. Med dessa bestämmelser bör sammanställas, att enligt 18 § i samma lagförslag elev, då sannolika skäl föreläge att han skulle utom anstalten under erforderlig tillsyn förhålla sig väl, skulle villkorligt utskrivas. Enligt 19 § i lagförslaget skulle villkorlig utskrivning under vissa förutsättningar ske ändå att dylika skäl ej föreläge.

I sitt yttrande över 1922 års förslag uttalade styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona, att den på 4 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stödda praxis, enligt vilken anstaltsvistelsen icke direkt åtföljdes av

full frihet utan utskrivningen föreginges av en försöksvistelse utanför anstalten under fortsatt fostran och utbildning, visat sig vara av den allra största betydelse för uppnående av ett gynnsamt resultat av anstaltsbehandlingen.

I utkastet, liksom i 1922 års förslag, ha intagits bestämmelser om villkorlig utskrivning, här även benämnd utskrivning på prov. Dessa bestämmelser, vilka finnas i utkastets 12 och 13 §§, ha till uppgift att reglera övergången från tvångsuppfostran till den slutliga utskrivningen. I enlighet härmed må utskrivning på prov ej ske förrän ett år förflutit från det tvångsuppfostran börjat verkställas, med mindre särskilda skäl därtill äro. I utkastet har emellertid även upptagits det i 1922 års betänkande framförda förslaget, att elev som icke anses mogen för utskrivning på prov skall kunna överlämnas till fostran och utbildning utom anstalten där sådant prövas för honom gagneligt. Bestämmelse därom har givits i förevarande paragraf. Enligt de sakkunnigas mening bör sådant överlämnande icke betraktas såsom en övergångsform till slutlig utskrivning utan fastmera som ett av de sätt på vilka tvångsuppfostran kan ske. I överensstämmelse med detta betraktelsesätt har i utkastet icke, såsom i 1922 års förslag, upptagits någon bestämmelse om viss minimetid, före vilkens förlopp överlämnande i regel ej skulle få äga rum. De sakkunniga hysa den uppfattningen, att det kan överlåtas åt styrelsen för allmän uppfostringsanstalt att avgöra när elev med fördel kan flyttas från anstalten, och i utkastet har i stället föreskrivits att sådan åtgärd skall, där den prövas för elev gagnelig, vidtagas så snart lämpligen ske kan. Enligt utkastet skall styrelsen sålunda redan från början av elevs anstaltsvistelse ha sin uppmärksamhet fäst vid möjligheten, att eleven skulle kunna med fördel placeras utanför anstalten. Elev, som överlämnats enligt förevarande paragraf, skall, till dess han på prov eller slutligt utskrivs, stå under styrelsens överinseende, och styrelsen skall äga befogenhet att när som helst återtaga honom till anstalten. Det har ansetts överflödigt att genom uttrycklig bestämmelse, sådan som den i 4 § andra stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran, föreskriva att styrelsen vid överlämnande av elev skall förbehålla sig sådan befogenhet.

Att såsom i 4 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran sker, begränsa möjligheten att överlämna elev till fostran utom anstalten till det fall, att enskild person mottager honom i sin vård eller tjänst, har icke ansetts motiverat. Uteslutet är nämligen icke, att elev med fördel kan placeras i annan anstalt. Det kan sålunda tänkas, att det kan befinnas lämpligt flytta elev till annan uppfostringsanstalt där möjligheterna till viss yrkesutbildning äro bättre. Understundom kan ock en förflyttning vara motiverad därav, att i den anstalt som eleven tillhör finnas personer, anställda eller intagna, till vilka eleven står i sådant psykologiskt förhållande att det menligt inverkar på hans uppfostran. — I detta sammanhang må hänvisas till att den, som i åldern mellan 18 och 21 år enligt barnavårdslagen intagits i allmän uppfostringsanstalt, enligt 43 § 5 mom. nämnda lag kan överflyttas till skyddshem.

För att möjligheten att bereda elev fostran och vård utom anstalten skall kunna i någon avsevärd omfattning utnyttjas, erfordras utan tvivel i regel,

att styrelsen sättes i stånd att erbjuda den som mottager eleven gottgörelse därför. Till styrelsens förfogande torde för den skull böra ställas ett anslag för detta ändamål. Vad beträffar årliga kostnaden för elever som utackorderas i enskilt hem, torde den i allmänhet väsentligt understiga motsvarande kostnad för elever som vistas i allmän uppfostringsanstalt, då gottgörelsen i regel kan beräknas med hänsyn till att den som mottager eleven kan tillgodogöra sig hans arbetskraft.

10 §.

I anslutning till föreskriften i 6 § första stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas i förevarande paragrafs första stycke, att elev som bryter mot anbefalld ordning må underkastas disciplinär åtgärd i enlighet med därom utfärdade föreskrifter. Stadgandet motsvaras i lagen om ungdomsfängelse av 11 §.

I andra stycket av förevarande paragraf föreskrives, i huvudsak såsom i 14 § av 1922 års förslag, att där elev på grund av sitt uppförande icke lämpligen kan fostras tillsammans med andra elever, han skall hållas i särskild avdelning eller på annat sätt avskiljas från dem.

Huru avskiljandet skall ske är icke närmare angivet i utkastet. Anstalten å Bona torde med hänsyn till sin storlek behöva tillgång till en sluten avdelning för att avskilja vissa elever från gemenskapen med andra. I en av byggnaderna å Bona finnes för närvarande en med särskilda säkerhetsanordningar, bland annat celler, försedd avdelning, vilken stundom användes såsom disciplin- och isoleringsavdelning. Enligt de sakkunnigas mening fyller emellertid denna avdelning, dels på grund av sin belägenhet i centrum av anstalten dels ock på grund av sin alltför fängelselika karaktär, icke de anspråk som böra ställas på en sluten avdelning av allmän uppfostringsanstalt. Det vore enligt de sakkunnigas uppfattning önskvärt, att Bonaanstalten till sitt förfogande finge en sluten avdelning som, genom sitt läge skild från anstalten i övrigt, kunde förena den önskvärda avskildheten med större frihet inom avdelningen för de där intagna eleverna. Såsom ovan vid 6 § antytts är det måhända möjligt, att behovet av en sluten avdelning för Bonaanstalten skulle kunna fyllas i samband med inrättandet av liknande avdelning för ungdomsfängelsets eller skyddshemmens klientel. Om så ej lämpligen kan ske, torde frågan om inrättande av en sluten avdelning ensamt för Bonaanstalten eller gemensamt för denna och annan anstalt böra upptagas till prövning. Vid uppfostringsanstalten för flickor torde några mera genomgripande anordningar utöver de nuvarande icke erfordras för att tillgodose behovet att avskilja vissa elever.

11 §.

I 4 § tredje stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas beträffande sjukdomsfall i allmänhet, att om elev blir sjuk och ej kan å anstalten erhålla erforderlig vård, styrelsen må draga försorg om hans intagande å sjukvårdsinrättning där han kan åtnjuta sådan vård. Tillika bestämmes, att om

anledning föreligger att i enlighet med vad särskilt finnes stadgat låta elev för observation intagas å sinnessjukhus, styrelsen har att föranstalta därom. De särskilda stadganden, till vilka därvid hänvisas, finnas i sinnessjuklagen. Enligt 33 § i denna lag, jämförd med 28 § 1 mom., må den som har att sörja för vård åt elev i allmän uppfostringsanstalt föranstalta om hans intagande för observation å sinnessjukhus, därest av hans uppträdande uppenbarligen framgår att han är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv och anledning är till antagande att han är sinnessjuk.

De sakkunniga ha redan i avdelningen »Allmänna synpunkter» givit uttryck åt sin åsikt, att de allmänna uppfostringsanstalterna böra hållas fria från abnorma element. I första stycket av förevarande paragraf har med hänsyn till detta önskemål föreskrivits, att om elev företer sjuklig rubbning i själsverksamheten, han såvitt möjligt skall överföras till sinnessjukhus eller annan vårdanstalt. Beträffande de vårdmöjligheter, som för närvarande stå till buds, må erinras om de tre anstalterna för asociala imbecilla, nämligen Salberga, Källshagens och Västra Marks sjukhus, samt om uppfostringsanstalterna för vanartade sinnesslöa barn å Salbohed och i Vänersborg. Det må ock erinras om skyddshemssakkunnigas förut omförmälda förslag att inrätta skyddshemmet Hall till anstalt för omhändertagande av sådana som förete väsentliga brister i själsverksamheten (statens offentl. utr. 1935:35 s. 55 f.).

Vård av kroppsligt sjuka förutsättes i regel kunna ske inom den allmänna uppfostringsanstalten, som bör vara utrustad med vad härför erfordras. Vid sjukdom som kräver specialvård, t. ex. tuberkulos eller kirurgiska sjukdomar, bör emellertid elev överföras till någon för sådant ändamål avsedd sjukvårdsinrättning. Bestämmelser därom givas i andra stycket av paragrafen.

12 §.

Enligt 5 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran avslutas sådan uppfostran med utskrivning. Utan särskilt tillstånd av den myndighet som äger uppsikt över anstalten må utskrivning ej ske förr än två år efter det eleven intogs i anstalten. Utskrivning skall äga rum senast då eleven uppnått 21 år.

I 1922 års förslag förekom, såsom ovan vid 9 § omtalats, såväl villkorlig som slutlig utskrivning, 18—28 §§. Villkorligt utskriven elev skulle vara underkastad tillsyn av en därtill utsedd person. Eleven skulle ha att ställa sig till efterrättelse särskilda föreskrifter, meddelade i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser. Åsidosatte han vad honom ålåge, skulle han kunna återtagas till anstalten. Om ett år förflutit från det elev villkorligt utskrivits utan att han blivit återtagen till anstalten, skulle han slutligt utskrivnas, dock ej förr än han fyllt 21 år med mindre han visat nödig stadga i sin karaktär.

Jämväl i lagen om ungdomsfängelse, 12—17 §§, finnas bestämmelser om villkorlig och slutlig utskrivning. De benämnas i denna lag även respektive

utskrivning på prov och frigivning. Enligt 18 § ungdomsfängelselagen skall ådömt ungdomsfängelse anses till fullo verkställt då frigivning skett eller, efter utskrivning på prov, tillsynstiden gått till ända utan att beslut meddelats om återintagning. Lagen förutsätter alltså ej, att villkorlig utskrivning skall följas av slutlig sådan. I lagen finnas vidare vissa tidsbestämmelser angående villkorlig och slutlig utskrivning.

I utkastet har upptagits formen utskrivning på prov, villkorlig utskrivning. Sådan åtgärd skall enligt utkastet vara det normala och endast undantagsvis må slutlig utskrivning förekomma utan föregående utskrivning på prov. För tydlighets skull — och för övrigt i överensstämmelse med stadgandena om utskrivning i barnavårdslagen 45 och 46 §§ — föreslås, att efter utskrivning på prov skall följa slutlig utskrivning.

Slutlig utskrivning skall enligt utkastet ske när, efter utskrivning på prov eller eljest, syftet med tvångsuppfostran kan antagas vara uppnått och senast då den dömda fyllt 21 år. Överföres elev jämlikt 11 § första stycket på grund av sjuklig rubbning i själsverksamheten till sinnessjukhus eller annan vårdanstalt och finnes han icke mottaglig för fortsatt tvångsuppfostran, må ock slutlig utskrivning ske. I regel må slutlig utskrivning ej ske förrän två år förflutit från det eleven intagits i den allmänna uppfostringsanstalten, men i det sistnämnda fallet och när eljest särskilda skäl därtill äro må utskrivningen äga rum tidigare. För att skapa garantier mot att elev som överförs till sinnessjukhus och utskrivits från den allmänna uppfostringsanstalten alltför tidigt utskrivs från sinnessjukhuset, har sådan person genom ett särskilt utkast till lag om ändrad lydelse av 18 § sinnessjuklagen med avseende å utskrivning från sinnessjukhuset jämställts med andra kriminalpatienter. Det torde kunna förutsättas, att i samband med inrättande inom skyddshemsverksamheten av anstalter för psykiskt abnorma bestämmelser även givas i syfte att förebygga för tidig utskrivning från dessa anstalter.

För beräkning av den tid, efter vilkens förlopp utskrivning må ske, skall ej, såsom enligt ungdomsfängelselagen, tillämpas lagen den 1 juli 1898, innefattande vissa bestämmelser om beräkning av strafftid, utan i stället lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid. — Beträffande förhållandet mellan utkastets 9 och 12 §§ må här hänvisas till vad ovan anförts vid den förra paragrafen.

I utkastet har icke upptagits någon motsvarighet till bestämmelsen i lagen om verkställighet av tvångsuppfostran 6 § andra stycket, vari stadgas att styrelse har att för elev som utskrivs utse första anställningen. Sådan av styrelsen utsedd anställning äger eleven enligt stadgandet icke utan styrelsens tillstånd lämna innan han fyllt 21 år. Genom införande av bestämmelse om utskrivning på prov såsom den normala avslutningen av anstaltsvistelsen och befogenhet för styrelsen att meddela föreskrifter för den på prov utskrivne torde de önskemål, som legat till grund för det nämnda stadgandet i verkställighetslagen, fortfarande bliva tillgodosedda.

13 §.

Den som utskrivits på prov skall, till dess han slutligt utskrivs, stå under tillsyn och därunder vara underkastad av styrelsen meddelade eller eljest för honom gällande föreskrifter. De bestämmelser, som erfordras för anordnande av tillsynen, torde böra meddelas av Kungl. Maj:t. Detta torde kunna ske i samband med utfärdande av motsvarande bestämmelser beträffande dem som utskrivs på prov från ungdomsfängelse.

I andra stycket av paragrafen gives befogenhet för styrelsen eller enligt dess uppdrag föreståndaren att besluta om återtagande av en på prov utskrivnen, som överträder honom lämnad föreskrift eller som annorledes genom sitt uppförande visar att syftet med tvångsuppfostran uppenbarligen icke nåtts. Har han begått brott, bör emellertid uppmärksammas, att det enligt 15 och 18 §§ kan ifrågakomma att han i stället bör åtalas och dömas till straff. För återtagande äger styrelsen eller föreståndaren enligt 14 § påkalla handräckning av polismyndighet.

14 §.

Motsvarigheter till denna paragraf finnas i 4 § sista stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran, 77 § barnavårdslagen och 49 § alkoholistlagen.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 7 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran och 19 § lagen om ungdomsfängelse. Från förstnämnda lagrum skiljer den sig genom bestämmelsen att styrelsen skall höras i åtalsfrågan.

Det synes troligt, att det i samband med åklagarväsendets reformerande kan befinnas önskvärdt att till landsfogdarna överflytta länsstyrelsernas befogenhet enligt förevarande lagrum.

16 §.

Utkastet behandlar i 16—19 §§ fall av sammanträffande av förordnande om tvångsuppfostran och straff, vilket ådömts eller enligt vanliga regler skulle ådömas. I 16 § regleras det fall, att någon blivit dömd till straff men, innan han till fullo undergått detta, ådömes tvångsuppfostran.

För detta fall saknar gällande lag uttrycklig bestämmelse. Emellertid lärer gälla, att domstol, som har att döma över det senare föröfvade eller i allt fall senare upptäckta brottet, utsätter straff med tillämpning av 4 kap. 9 eller 10 § strafflagen och därefter har att bedöma, huruvida den dömden i stället för att undergå det sålunda utsatta straffet skall insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Enligt utkastet skall straff icke utsättas i en dom som innehåller förordnande om tvångsuppfostran. Med hänsyn härtill komma strafflagens konkurrensregler i 4 kap. 9 och 10 §§ icke till tillämpning, då förordnande om tvångsuppfostran ifrågakommer. Efter mönster av vad i 20 § andra stycket lagen

om ungdomsfängelse för där behandlat likartat fall stadgas, har därför i utkastets förevarande paragraf föreskrivits, att om någon ådömes tvångsuppfostran sedan han blivit till straff dömd men innan han till fullo undergått detta, domstolen tillika skall förordna, att tvångsuppfostran skall träda i stället för straffet eller vad av straffet återstår icke verkställt. Stadgandet förutsätter givetvis, att domstolen innan den beslutar meddela förordnande om tvångsuppfostran tager den hänsyn, som enligt principerna i utkastets 1 § vederbör, till att den tilltalade gjort sig skyldig jämväl till annan brottslighet än den åtalet i målet gäller. Då 1 § icke innehåller någon bestämmelse om att på brott av viss svårhetsgrad ej skulle kunna följa tvångsuppfostran i stället för straff, synes den föreslagna regeln stå i god överensstämmelse med 1 §.

En avvikelse från förebilden i 20 § andra stycket lagen om ungdomsfängelse innebär efter orden den föreslagna bestämmelsen därigenom, att särskilt undantag ej gjorts för det fall att straffet vid tiden för meddelandet av förordnande om tvångsuppfostran är förfallet. Med hänsyn till att förordnande om tvångsuppfostran icke, annat än i form av fastställelse i högre rätt, kan meddelas efter det att den tilltalade fyllt 18 år, torde dylika fall bliva mycket sällsynta, och därtill kommer, att om domstolen — mot stadgandets mening — skulle förordna att tvångsuppfostran som den ådömer skall träda i stället för redan förfallet straff, någon olägenhet därav icke synes kunna uppstå.

17 §.

I denna paragraf behandlas det fall, att någon dömts till tvångsuppfostran och därefter blir övertygad att hava förövat annat brott. Det fall, att detta andra brott förövats efter utskrivning, avses dock icke i paragrafen. Är brottet begånget efter utskrivning på prov men före slutlig utskrivning, är i stället 18 § i utkastet tillämplig såvida den brottslige ej heller vid domens meddelande är slutligt utskriven. Om brottet är begånget efter slutlig utskrivning uppstår intet sammanträffande med förordnandet om tvångsuppfostran, och samma är förhållandet om domen meddelas först efter slutlig utskrivning; dessa fall äro därför icke reglerade i utkastet.

I 8 § första stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas, att om någon sedan domstol förordnat om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt men innan han utskrivits från anstalten, blir övertygad att hava begått annat brott, förordnandet skall vara förfallet. Den domstol, som finner honom övertygad om det nya eller nyupptäckta brottet, anses då vara befogad att, under eljest härför gällande förutsättningar, i samband med den nya straffdomen meddela nytt förordnande i det förfallnas ställe.

Lagen om ungdomsfängelse uppställer i 22 § för motsvarande fall den regeln, att om den som dömts till ungdomsfängelse blir övertygad att hava innan han utskrivits förövat annat brott, domstolen skall förordna att det ådömda ungdomsfängelset skall avse jämväl detta brott. Från denna regel göres i paragrafen undantag för de fall, att detta brott är av grov beskaffenhet eller begånget efter det straffverkställigheten påbörjats. I sådana fall må beslutet

om ungdomsfängelse förklaras förfallet och annat straff utmätas med tillämpning av de i strafflagen för sammanträffande av brott givna regler.

Genom bestämmelserna i 17 § i utkastet ha de sakkunniga upptagit ungdomsfängelselagens nu återgivna regler för här avsett sammanträffande. I de särskilt angivna fall, i vilka domstol har att bedöma huruvida tvångsuppfostran skall träda i stället för straff, har domstolen att låta sig ledas av principerna i 1 § för användande av tvångsuppfostran. I överensstämmelse med dessa torde stå, att även de som under pågående tvångsuppfostran begå brott, göras till föremål för fortsatt uppfostringsbehandling i stället för straff, om ej särskilda skäl påkalla annat. Om den påbörjade tvångsuppfostran ej anses ha misslyckats och elevens sammanlagda brottslighet ej är sådan att tvångsuppfostran finnes vara alltför mild påföljd för honom, torde sålunda av utkastets bestämmelser följa, att tvångsuppfostran skall träda i stället för straff för det nya brottet.

Ungdomsfängelselagen innehåller för det fall, att beslut om ungdomsfängelse förklaras förfallet och annat straff ådömes, en bestämmelse som giver domstolen befogenhet att förordna att detta straff skall anses till viss del verkställt genom att den dömde undergått ungdomsfängelse. Att i lagen om tvångsuppfostran införa en motsvarande bestämmelse om avräkning å straff av förut undergången tvångsuppfostran skulle vara motiverat endast under förutsättning, att tvångsuppfostran vore jämförlig med straff. Tvångsuppfostran fullföljer emellertid enbart ett uppfostrande syfte, och behandlingen av elev vid allmän uppfostringsanstalt skall helt anpassas efter detta. I utkastet har av syftet med åtgärden dragits den konsekvensen, att i allmän uppfostringsanstalt intagen, där sådant prövas för honom gagneligt, bör överlämnas till fostran och utbildning utom anstalten, och denna form av tvångsuppfostran är över huvud icke förenad med något frihetsberövande av straffliknande art. Då tvångsuppfostran icke heller formellt är att anse som straff, har någon bestämmelse om avräkning icke upptagits i utkastet.

Det är att märka, att förevarande paragraf äger tillämplighet även för det fall att elev vid allmän uppfostringsanstalt jämlikt den föreslagna 9 § överlämnats för fostran och utbildning i enskilt hem eller i annan anstalt. Det måste medgivas, att för sådan elev finnas flera tillfällen att begå brott än för elev, som vistas i allmän uppfostringsanstalt. Någon fara för att elevens avhållande från brott skulle försvagas genom den möjlighet att undgå straff vilken yppas genom förevarande paragraf föreligger såvitt de sakkunniga kunna bedöma emellertid icke; undgår eleven straff för nytt brott, drabbas han helt säkert av kännbara disciplinära åtgärder.

18 §.

Det sammanträffande, vilket denna paragraf behandlar, skiljer sig från det i 17 § reglerade därigenom, att medan 17 § avser brott förövade innan elev vid allmän uppfostringsanstalt blivit utskrivnen, denna paragraf handlar om brott begångna efter utskrivning på prov men före slutlig utskrivning. Enligt 17 § torde i regel den, som efter intagandet i anstalten men före utskriv-

ningen begår brott, icke därför ådömas straff. Detta gäller, såsom ovan vid nämnda paragraf påpekats, även för det fall, att eleven överlämnats för fost-
 ran och utbildning utanför den allmänna uppfostringsanstalten. För det fall
 åter, att någon, som utskrivits på prov, under tillsynstiden begår brott, äro
 reglerna i utkastet strängare. Enligt nu förevarande paragraf öppnas visser-
 ligen möjlighet för domstolen att efter hörande av den allmänna uppfostrings-
 anstaltens styrelse förordna, att den ådömda tvångsuppfostran skall träda i
 stället för straff jämväl för det nya brottet och att den brottslige skall ånyo
 intagas för att undergå fortsatt tvångsuppfostran, men någon anvisning att
 så i regel skall ske gives icke. Vid bedömandet av denna fråga har domstolen
 givetvis att hämta ledning av de i 1 § uttryckta principerna för tillämpning
 av tvångsuppfostran. I samma mån som eleven närmat sig tjuguetårsåldern
 minskas naturligen lämpligheten av att låta tvångsuppfostran träda i stället
 för straff. I ett icke ringa antal fall torde det straff, vartill domstolen fin-
 ner sig böra döma, bliva ungdomsfängelse. — I sak överensstämmer denna
 paragraf med 23 § lagen om ungdomsfängelse.

19 §.

I denna paragraf behandlas det fall, att på verkställighetens stadium för-
 ordnande om tvångsuppfostran och straffdom sammanträffa. Är straffdo-
 men tidigare än den dom som innehåller förordnande om tvångsuppfostran,
 gäller visserligen enligt 16 § regeln, att domstolen vid ådömande av tvångs-
 uppfostran tillika skall förordna att denna skall träda i stället för straffet
 eller vad därav återstår icke verkställt. Det är emellertid möjligt, att sådant
 förordnande på grund av ovetskap om straffet icke blivit meddelat. Därest
 åter straffdomen meddelats efter den dom som innehåller tvångsuppfostrings-
 förordnandet och avser brott förövat antingen före sistnämnda dom eller ock
 efter denna men före intagandet i den allmänna uppfostringsanstalten skall
 domstolen enligt 17 § i regel förordna att den ådömda tvångsuppfostran skall
 träda i stället för straffet. Tänkbart är dock även i detta fall, att sådant för-
 ordnande icke blir meddelat emedan domstolen icke känner den tidigare do-
 men. För den händelse domstol i något av nu angivna fall icke skulle hava,
 såsom i 16 och 17 §§ föreskrives, meddelat förordnande om att tvångsupp-
 fostran skall träda i stället för straff, givas i förevarande paragraf regler för
 sammanträffandet.

För närvarande gäller enligt 5 kap. 3 § andra stycket strafflagen, att om
 på en gång till verkställighet förekomma förordnande om tvångsuppfostran
 och annat tidigare meddelat beslut, varigenom samma person blivit dömd till
 straff, detta straff skall anses inbegripet i förordnandet, därest straffet ut-
 göres allenast av böter. Detsamma gäller enligt fortsättningen av stycket, så
 framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda
 straffen tillsammans ej uppgå till mera än fängelse i fyra år eller straff-
 arbete i två år. Med dessa stadganden är att sammanställa 8 § andra stycket
 lagen om verkställighet av tvångsuppfostran, enligt vilket, om på en gång

till verkställighet förekomma förordnande om tvångsuppfostran och annat beslut, varigenom samma person blivit dömd till straff, förordnandet skall vara förfallet, så framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda straffen tillsammans uppgå till mera än fängelse i fyra år eller straffarbete i två år. För det fall åter att någon, sedan domstol förordnat om tvångsuppfostran för honom men innan han utskrivits från den allmänna uppfostringsanstalten, blir övertygad att hava begått annat brott, stadgas i 8 § första stycket lagen om verkställighet av tvångsuppfostran likaledes, att förordnandet skall vara förfallet.

I utkastets förevarande paragraf har upptagits den i 5 kap. 3 § andra stycket strafflagen uttryckta principen, att vid sammanträffande på verkställighetens stadium av förordnande om tvångsuppfostran och straffdom tvångsuppfostran skall träda i stället för straffet. Principen tillämpas emellertid enligt utkastet i vidsträcktare omfattning än enligt gällande lag, i det att dels den i nyssnämnda lagrum angivna begränsningen till straff under viss svårhetsgrad borttagits, dels ock principen gjorts tillämplig även på det fall att någon som dömts till tvångsuppfostran sedermera blivit dömd till straff för brott som han förövat innan han intagits i uppfostringsanstalten. Mot utvidgningen av principens tillämpningsområde kan visserligen invändas, att det är tänkbart att domstolen, vid den senare av de båda rannsakingarna, om den känt till den tidigare domen ej skulle ha låtit tvångsuppfostran bliva samhällets reaktion mot brottsligheten. Det är sålunda möjligt, att om det vid den rannsaking vilken lett till förordnande om tvångsuppfostran varit känt att den tilltalade förut blivit dömd till straff, domstolen icke skulle ha förordnat om tvångsuppfostran. Det är också möjligt, att om en till tvångsuppfostran dömd före intagandet i uppfostringsanstalten övertygas att hava förövat ett grovt brott, domstolen, ifall den känt till tvångsuppfostringsförordnandet, skulle ha med stöd av 17 § förklarat detta förfallet. Sannolikheten för att en domstol som dömer till tvångsuppfostran skulle stanna i okunnighet om en tidigare straffdom avseende brott av svårare beskaffenhet eller att en domstol som rannsakar angående ett grovt brott ej skulle upptäcka, att den tilltalade tidigare dömts till tvångsuppfostran, torde emellertid kunna anses ringa, särskilt i betraktande av att det här gäller personer i låg ålder och att, enligt de sakkunnigas förslag, förordnande om tvångsuppfostran alltid skall föregås av förundersökning. Från principen, att vid sammanträffande på verkställighetens stadium av förordnande om tvångsuppfostran och straffdom tvångsuppfostran skall inbegripa straffet, undantages med hänsyn därtill i utkastet endast det fall, att straffdomen avser brott som förövats efter intagandet i uppfostringsanstalten.

20 §.

I 9 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran stadgas, att därest domstols förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt ej gått i verkställighet innan han fyllt 18 år, förordnandet skall vara förfallet.

Emedan straff blivit ådömt innan förordnande om tvångsuppfostran meddelas, skall detta gå i verkställighet om förordnandet förfaller.

Som enligt utkastet ådömande av tvångsuppfostran sker direkt utan att först något straff utsättes, måste om förordnandet förfaller ett särskilt förfarande inledas för att en straffdom skall kunna erhållas, på grund av vilken den brottslige kan göras till föremål för straff. Med hänsyn härtill är det önskvärt att minska antalet fall, i vilka tvångsuppfostran förfaller, genom att höja den ifrågavarande åldersgränsen. Då för åldern över 18 år såsom en ny straffform införts ungdomsfängelse vilket erbjuder många beröringspunkter med tvångsuppfostran, har det icke syntts behöva möta betänkligheter att höja åldersgränsen till 19 år. Därmed undvikes ock den nuvarande olägenheten, att domstol vid övervägande huruvida förordnande om tvångsuppfostran bör meddelas måste taga i betraktande huruvida förordnandet kan hinna verkställas i tid.

Om tvångsuppfostran på grund av förevarande stadgande förfaller, har enligt utkastet allmän åklagare att vid den domstol som i första instans dömt i målet föra talan mot den dömde om hans fällande till straff. På ett dylikt förfarande äro reglerna om brottmål givetvis tillämpliga. I stället för vanlig preskriptionstid för anhängiggörande av denna talan har i utkastet föreskrivits, att straffet skall vara förfallet om talan ej anhängiggjorts innan den brottslige fyllt 21 år. Det har nämligen syntts riktigt att avpassa preskriptionstiden så, att den svarar mot den tid under vilken det står öppet att i stället för den förfallna tvångsuppfostringsåtgärden döma till ungdomsfängelse.

21 §.

Såsom i det föregående flera gånger framhållits, skiljer sig utkastet från gällande lag bland annat därigenom, att medan enligt nuvarande bestämmelser förordnande om tvångsuppfostran föregås av att straff ådömes för det ifrågavarande brottet, något utsättande av straff enligt utkastet icke skall förekomma. De rättsföljder, vilka i vissa lagrum äro knutna till ett ådömande av straff av ena eller andra slaget, inträda för den skull icke utan särskilt stadgande vid sådant förordnande om tvångsuppfostran som enligt utkastet meddelas. Såsom rättsföljder, vilka här komma i fråga, äro särskilt att märka de som avses i följande lagrum: 1. 16 kap. 3 § strafflagen, enligt vilket lagrum straffet för falskt åtal eller falsk angivelse göres beroende av vilket straff åtalet eller angivelsen föranlett; 2. 30 kap. 6 § 1 mom. rättegångsbalken, enligt vilket lagrum för tilltalads rätt att söka ändring i hovrätts slutliga utslag gäller att väl den, som sakfällts för brott varå straffarbete eller avsättning kan följa eller som dömts till fängelse eller suspension, men endast under vissa förutsättningar den, som dömts till annat straff eller ej alls dömts till straff, äger klaga över utslaget; 3. 2 § första stycket lagen den 28 juni 1918 angående villkorlig straffdom, enligt vilket lagrum villkorlig dom är utesluten för brott som förövats inom tio år efter det den brottslige blivit dömd till straffarbete eller fängelse; samt 4. 31 § första stycket 4) la-

gen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas, enligt vilket lagrum Konungens befallningshavande under vissa förutsättningar må meddela förordnande om utvisning från riket bland annat av utlänning som blivit dömd till straffarbete eller till fängelse ej under sex månader. Med hänsyn till tvångsuppfostringsåtgärdens beskaffenhet synes det väl överensstämma med dessa stadgandens innebörd, att tvångsuppfostran enligt dem erhåller samma betydelse som fängelse. Betänkligheter mot en sådan lösning synas desto mindre föreligga, som enligt utkastet brott vilket är belagt endast med böter icke skall kunna föranleda förordnande om tvångsuppfostran. Med hänsyn till vad nu anförts har i utkastet intagits nu förevarande paragraf, vars innehåll är hämtat från 26 § lagen om ungdomsfängelse. Då för utvisning enligt det återgivna stadgandet kräves dom på fängelse i minst sex månader och likställandet i nu förevarande paragraf av tvångsuppfostran med fängelse sålunda ej är till fyllest för att, såsom önskvärt synes, låta förordnande om tvångsuppfostran föranleda utvisning, föreslå de sakkunniga en särskild lag om ändrad lydelse av 31 § lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas.

22 §.

Denna paragraf överensstämmer med 27 § lagen om ungdomsfängelse.

Bestämmelserna i första stycket äro föranledda däraf, att förordnande om tvångsuppfostran enligt utkastet icke föregås av utsättande av straff. Ehuru vissa av de i stadgandet åsyftade straffen eller påföljderna äga ringa praktisk tillämplighet när det gäller personer under 18 år, har det likväl syntts påkallat att bestämma de straff och påföljder, vilka icke skola beröras av den föreslagna lagen, lika omfattande som i ungdomsfängeslagen.

Såsom ovan vid 1 § påpekats, medför den omständigheten, att straff ej utsättes innan förordnande om tvångsuppfostran meddelas, att tillfälle att jämte tvångsuppfostran ådöma påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen enligt utkastet saknas. För det fall, att sådan påföljd ådömts i samband med dömande till straff men i stället för detta skall träda tvångsuppfostran, föreskrives i andra stycket av förevarande paragraf, att påföljden skall förfalla.

Enligt 10 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran äger allmän uppfostringsanstalt att för elevs vård och underhåll av elevens egna medel eller hos hans föräldrar uttaga viss efter nuvarande förhållanden ringa gottgörelse, dock icke för längre tid än till dess eleven uppnått 18 år.

I 1922 års betänkande föreslogs, att bestämmelsen härom skulle upphävas.

Endast helt obetydliga belopp hava influerat på grund av ifrågavarande bestämmelse. Då tvångsuppfostran utgör en av samhällets tvångsåtgärder för brottslighetens bekämpande och kostnaderna för övriga sådana åtgärder utan anspråk på ersättning bestridas av staten, synes fog finnas för att låta samma regel gälla vid tvångsuppfostran. På grund härav har någon motsvarighet till 10 § lagen om verkställighet av tvångsuppfostran icke upptagits i utkastet.

Det har icke ansetts erforderligt att förse den föreslagna lagen med någon övergångsbestämmelse. Av allmänna rättsgrundsatser lär följande, att om ett efter äldre rätt meddelat förordnande om tvångsuppfostran genom överklagande kommer under högre rätts prövning efter den nya lagens ikraftträdande, överdomstolen skall tillämpa reglerna i denna lag. Ehuru den nya lagen ej känner förordnande om tvångsuppfostran vid brott som äro belagda allenast med böter, torde högre rätt knappast få anledning att på den grund upphäva underrätts utslag, då det kan förväntas att domstolarna efter den nya lagens antagande komma att i ännu mindre utsträckning än hittills döma till tvångsuppfostran vid nämnda slags brott.

Övriga författningsutkast.

Som de i *lagen om straffregister* genom lag den 16 februari 1934 vidtagna ändringarna skola träda i kraft den dag Konungen bestämmer och ikraftträdandet icke lär komma att äga rum förrän efter den 1 januari 1937, ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå två lagar med ändrade bestämmelser angående straffregister, nämligen en lag om ändring av straffregisterlagen i dess nuvarande lydelse, avsedd att i den del som beröres av 1934 års lag gälla från och med den 1 januari 1937 till dess 1934 års lag träder i kraft, samt en lag om ändring av sistnämnda lag.

Vid 1 § må påpekas, att av dess lydelse, enligt vilken såväl domstol som annan myndighet har att lämna uppgift till straffregistret, torde följande att Konungens befallningshavande har att lämna sådan uppgift då jämlikt 19 § i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran förordnande meddelats om att tvångsuppfostran skall träda i stället för straff.

Ehuru 8 § 2 mom. lagen om straffregister icke erhåller någon tillämpning vid förordnande om tvångsuppfostran enligt utkastet till lag om tvångsuppfostran, har det med hänsyn till de enligt gällande rätt meddelade förordnandena om sådan åtgärd ansetts lämpligt att av de föreslagna nya bestämmelserna om tvångsuppfostran föranledda ändringar i lagrummet vidtagas först i ett senare sammanhang. Enligt det förslag, som av särskilda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga avgivits rörande avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder (statens offentl. utr. 1935: 60), skall för övrigt momentet upphävas.

I det föregående ha vid 4 § i utkastet till lag om tvångsuppfostran omnämnts de skäl, som föranlett förslaget att överflytta innehållet i 5 § i *lagen den 6 juni 1924 innefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga* till den föreslagna nya lagen om tvångsuppfostran. Beträffande de föreslagna ändringarna i 1 och 2 §§ ifrågavarande lag må här hänvisas till vad i avdelningen »Allmänna synpunkter» anförts. I samband med det där behandlade utbyggandet av förundersökningsinstitutet har föreslagits en mindre utvidgning av skyldigheten att föranställa om förundersökning beträffande häktad.

I avdelningen »Allmänna synpunkter» finnas också angivna skälen till att de sakkunniga föreslagit upphävande av 3 § *lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.*

Vad ändringarna i *barnavårdslagen* beträffar har 44 § 4 mom. måst erhålla annan lydelse för att hänvisningarna till bestämmelserna om tvångsuppfostran skola bringas till överensstämmelse med utkastet till lag om tvångsuppfostran. De i 48 § vidtagna jämkningarna äro föranledda av att enligt nämnda utkast tvångsuppfostran ådömes direkt utan föregående utsättande av straff.

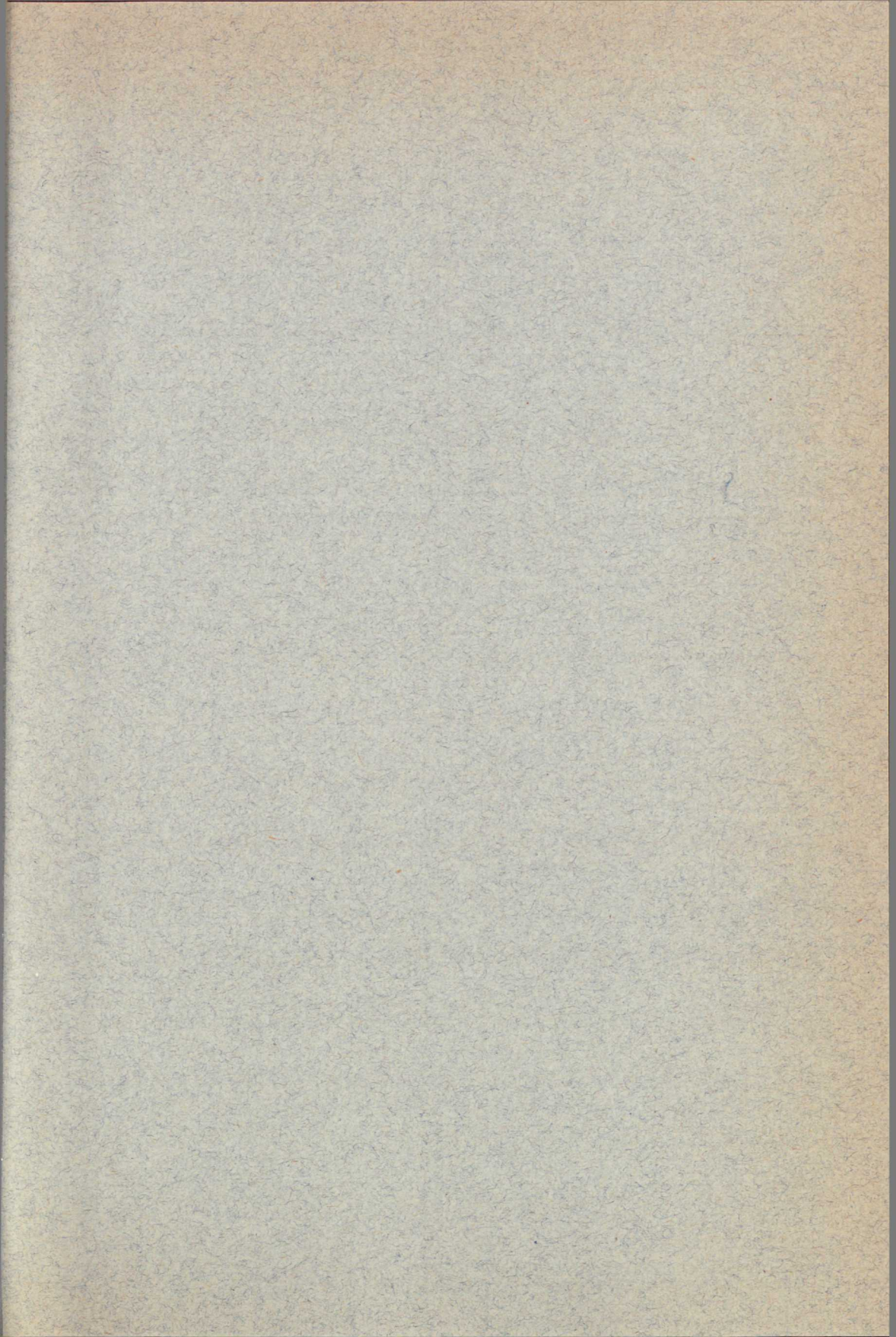
Angående de skäl, som föranlett de sakkunniga att föreslå ändrad lydelse av 31 § *lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas*, tilllåta sig de sakkunniga hänvisa till vad ovan vid 21 § i utkastet till lag om tvångsuppfostran anförts.

Beträffande ändringen i 18 § *sinnessjuklagen* hänvisas till vad de sakkunniga anført vid 12 § i nyssnämnda utkast.

De föreslagna ändringarna i *expeditionslösenförordningen* äro av formell natur.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till Chefen för Kungl. Justitiedepartementet</i>	3
Författningsutkast:	
Utkast till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen	5
Utkast till lag om tvångsuppfostran	5
Utkast till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister	9
Utkast till lag angående ändrad lydelse av vissa stadganden i lagen den 16 februari 1934 (nr 17) om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister	10
Utkast till lag om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 206) in- nefattande bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande vissa minderåriga	11
Utkast till lag om upphävande av 3 § lagen den 22 april 1927 (nr 107) om för- varing av förminskat tillräkneliga förbrytare	13
Utkast till lag om ändring i vissa delar av barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361)	13
Utkast till lag angående ändrad lydelse av 31 § lagen den 2 augusti 1927 (nr 333) om utlännings rätt att här i riket vistas	14
Utkast till lag om ändrad lydelse av 18 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321)	15
Utkast till förordning om ändrad lydelse av § 20 förordningen den 7 december 1883 (nr 64 s. 1) angående expeditionslösen	15
Motiv:	
Gällande rätt	17
Historik	18
Allmänna synpunkter	26
Utkast till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen	32
Utkast till lag om tvångsuppfostran	33
Övriga författningsutkast	56

Statens offentliga utredningar 1935

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag ang. åtgärder mot statsfientlig verksamhet. [8]
Yttranden över preliminärt förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [13]
Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m. m. [14]
Betänkande med förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap. [15]
Betänkande med förslag till lag om arbetsavtal. [18]
Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Förre delen. Skyddshemmens organisation m. m. [35]
Promemoria ang. avveckling av bestående fideikommiss. [50]
Promemoria ang. ändrade bestämmelser rörande verkställighet och förvandling av bötesstraff. [56]
Betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. [59]
Promemoria ang. avskaffande av påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen jämte vissa andra straffpåföljder. [60]
Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Senare delen. Fostringsåtgärder utöver den egentliga skyddshemsverksamheten m. m. [64]
Betänkande med förslag till lag om tvångsuppfostran m. m. [67]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [5]
Yttrande och förslag rörande formulär för tjänstgöringsbetyg som av länsstyrelserna utfärdas. [17]
Utredning ang. införande av ett dagordningsinstitut m. m. [21]
Förslag till nya avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen. [25]
Betänkande med förslag till ändring i vissa delar av uppdragsförordningen. [27]
1934 års nämnd för städningssutredning. Förslag rörande allmänna grunder för ordnandet av städningens och rengöringsarbetet inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm samt beräkning av ersättning för nämnda arbete. [37]
Promemoria ang. omorganisation av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna. [57]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Betänkande med förslag till ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker m. m. [24]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. [2]
Kortfattad framställning av organisationsakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. [3]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. [6]
Konjunkturuppsvingets förlopp och orsaker 1932—1934. [16]
Betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel (lantarbetstidslag) m. m. [48]
Betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadliknande samhällen m. m. [49]
Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934. [51]
Bostadsproduktionsakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. [54]
Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 1. Förslag. [65] Del 2. Specialutredningar. [66]

Hälsa- och sjukvård.

Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. förebyggande mödra- och barnavård. [19]
Kungl. medicinalstyrelsens utlåtande och förslag ang. statsunderstödd dispensärverksamhet. [33]
Betänkande ang. folktandvård. [46]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande ang. behörighet att utföra elektriskt installationsarbete m. m. [53].

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för spannmålsodlingens stödjande. [1]
Promemoria ang. tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. [4]
Utredning med förslag om egna konsuler hos hushållningsällskapen. [28]
Betänkande ang. husdjursförsöksverksamhetens organisation. [29]
Berättelse över statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1934. [30]
Jordbrukskreditutredningen. Betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. [32]
Betänkande med vissa synpunkter och förslag i fråga om den primära fastighetskrediten. [34]
Sociala jordutredningens betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 ang. förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. [47]
Betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringsens befrämjande. [55]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. [9]
Betänkande ang. råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. [36]

Industri.

Handel och sjöfart.

Betänkande ang. import- och parthandelsmonopol å brännolja. [61]
De svenska enhetsprisföretagen. [63]

Kommunikationsväsen.

Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägvesendet. Del 2. Broar. [7]
Betänkande med förslag till förordning ang. allmän automobiltrafik. [12]
Betänkande med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga m. m. [23]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Grunder för kollektiv och individuell pensionsförsäkring. [20]
Utredning med förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner. [62]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag ang. rundradion i Sverige. [10]
Betänkande med utredning och förslag ang. inrättande av en statsvetenskaplig examen. [11]
Utredning och förslag rörande frågan om avgift för hemlån av böcker från bibliotek. [22]
Betänkande med förslag rörande det svenska naturskyddets organisation och statliga förvaltning. [26]
Betänkande med förslag till lag om domkapitel m. m. [31]
Betänkande med utredning och förslag ang. folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. [44]
Utredning och förslag rörande läroböcker vid allmänna läroverk och folkskolor m. fl. undervisningsanstalter. [45]
Betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. [52]
Betänkande och förslag ang. obligatorisk sjuårig folkskola. [58]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning m. m. [38]
Del 2. Arméorganisationen. [39] Del 3. Marinorganisationen. [40] Del 4. Flygvapnets organisation. [41] Del 5. Värnplikten m. m. Bilagor. [42] Del 6. Särskilda yttranden. [43]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.